

Osaamista
ja oivallusta
tulevaisuuden
tekemiseen

Sini Ilonen, Tuuli Tervonen

Matti-hankkeessa olevien nuorten miesten kokemuksia elämänselämänsästä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Terveystieteiden AMK, Sairaanhoidon AMK

Terveystieteiden- ja Sairaanhoidon koulutusohjelma

Opinnäytetyö

Päivämäärä 9.11.2018

Tekijät Otsikko	Sini Ilonen, Tuuli Tervonen Matti-hankkeessa olevien nuorten miesten kokemuksia elämänsäkulusta
Sivumäärä Aika	40 sivua + 4 liitettä 9.11.2018
Tutkinto	Terveystenhoitaja (AMK), Sairaanhoidaja (AMK)
Tutkinto-ohjelma	Hoitotyön koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Terveystenhoitotyö, Sairaanhoidotyö
Ohjaaja	Lehtori Asta Lassila
<p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Matti – Miesten matkat työhön -hankkeessa olevien 15–29-vuotiaiden nuorten miesten näkemyksiä elämänsäkulusta. Tavoitteena oli tuottaa Matti-hankkeelle tietoa, jotta työpajoilla voitaisiin tunnistaa riskitekijöitä ja vahvistaa nuorten suojaavia tekijöitä erilaisin menetelmin. Matti-hankkeen tavoitteena on pyrkiä katkaisemaan nuorten miesten ylisukupolvinen työttömyyden kierre. Opinnäytetyö vastaa kysymyksiin: Millaisia suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä nuorilla on ollut elämän aikana.</p> <p>Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin menetelmin ja aineiston hankinnassa käytettiin teema-haastattelua. Teemahaastattelu-lomakkeen olivat laatineet hankkeen toimijat ja haastattelut oli toteutettu Helsingissä ja Kouvolassa hankkeen toimesta vuoden 2017 loppupuolella. Haastatteluissa nuoret miehet kertoivat kokemuksia elämänsästä. Tämän opinnäytetyön aineistona toimi valmis haastatteluaineisto, josta opinnäytetyöhön valikoitui haastatteluiden sisällön perusteella kuusi nuorten miesten haastattelua. Näistä haastatteluista löytyi monipuolisimmat vastaukset tutkimustehtäviin. Aineiston analysointi toteutui induktiivisen sisällönanalyysin menetelmin, jota ohjasivat tutkimustehtävät.</p> <p>Tulokset osoittavat, että nuorilla miehillä on monipuolisesti suojaavia tekijöitä. Tulosten mukaan keskeisin nuorten miesten suojaava tekijä on läheisiltä saatu tuki. Suojaavina tekijöinä nousee lisäksi nuorten miesten erilaiset harrastukset, mahdollisuudet toteuttaa itseään sekä kiinnostus kouluttautua ja työllistyä. Monet nuoret kertovat kuitenkin kärsineensä taloudellisista ongelmista, joka ilmenee tuloksissa yhtenä riskitekijänä. Muina riskitekijöinä nousee esille koulunkäynnin haasteet, yhteisöstä erkaantuminen, mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset lähtökohdat.</p> <p>Johtopäätöksenä voidaan todeta, että nuorten riskitekijöissä oli paljon yhtäläisyyksiä syrjäytymisen riskitekijöiden kanssa. Riskitekijöitä nuorten syrjäytymiseen löytyi monia, mutta myös suojaavia tekijöitä esiintyi monipuolisesti kaikilla nuorilla. Nuorten suojaavia tekijöitä tukemalla voidaan ennaltaehkäistä nuoria syrjäytymästä. Matti-hankkeen työpajoissa on tärkeää keskittyä suojaavien tekijöiden tukemiseen, jolloin voitaisiin puuttua nuorten miesten ylisukupolviseen työttömyyden uhkaan. Riskitekijöihin ajoissa puuttumalla olisi myös mahdollista saada sivuun pudonneet nuoret miehet takaisin yhteisöjen piiriin ja työelämään.</p>	
Avainsanat	nuoret miehet, riskitekijät, suojaavat tekijät, syrjäytyminen

Authors Title	Sini Ilonen, Tuuli Tervonen The experiences of the young men in Matti project on their life course
Number of Pages Date	40 pages + 4 appendices 9 November 2018
Degree	Bachelor of Health Care
Degree Programme	Nursing and Health Care
Specialisation option	Public Health Nursing, Nursing
Instructor	Senior Lecturer Asta Lassila
<p>The purpose of this final project was to investigate experiences of young men in their life course. The study group consists 15–29 years old men that are participating in a project called Matti – Men's journeys to work. The ultimate goal was to gather information of risk factors and protective factors in young men's lives to Matti project. The project may use the information in their workshops. The goal of the Matti project is to cut the chains of an intergenerational unemployment of the young men. The final project answers the following questions: What kind of protective factors and what kind of risk factors the young men have had in their lives.</p> <p>The method of implementation of this final project was a qualitative research and the material was collected in theme interviews. The interviews were compiled in cities of Helsinki and Kouvola in 2017. In the interviews young men shared the experiences of their lives. In this final project the material was pre-collected interview data. The interviews of six young men were selected because their content responded to research tasks of this final project. The material was analysed with the methods of inductive content analysis.</p> <p>The results present that young men have many protective factors. The most important protective factor is support from family and friends. Other protective factors found were hobbies, self-realisation, studying and working. The results showed that the risk factors are financial problems, problems with studying, disengagement of the community, mental health and substance abuse problems and bad conditions in childhood.</p> <p>As a conclusion the risk factors of young men had many similarities with social exclusion. There were found many risk factors for the social exclusion of young men but also protective factors varied across of all young men. Supporting young men's protective factors can prevent young men from social exclusion. In the workshops of Matti project, it is important to focus on supporting protective factors. In this case, it would be possible to cut the chains of an intergenerational unemployment. However by early intervention to the risk factors, it would be possible to get young men back to the community and working life.</p>	
Keywords	young men, risk factors, protective factors, social exclusion

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Matti – Miesten matkat työhön -hanke	2
3	Nuoruus elämänvaiheena	3
3.1	Nuoruuden määritelmä	3
3.2	Biologinen kehitys	3
3.3	Psykososiaalinen kehitys	5
4	Nuoret miehet ja syrjäytyminen	7
4.1	Syrjäytyminen	7
4.2	Suojaavat tekijät	9
4.3	Riskitekijät	11
5	Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävät	15
6	Opinnäytetyön toteutus	15
6.1	Menetelmät	15
6.2	Aineiston hankinta	16
6.3	Aineiston analysointi	18
7	Tulokset	21
7.1	Suojaavat tekijät nuorten elämässä	21
7.1.1	Läheisten tuki	22
7.1.2	Mahdollisuus itsensä toteuttamiseen	23
7.1.3	Harrastukset	24
7.1.4	Kouluttautuminen	24
7.1.5	Työllistyminen	24
7.2	Riskitekijät nuorten elämässä	25
7.2.1	Lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset lähtökohdat	26
7.2.2	Koulunkäynnin haasteet	27
7.2.3	Mielenterveys- ja päihdeongelma	28
7.2.4	Erkaantuminen yhteisöstä	29
7.2.5	Taloudelliset haasteet	30
8	Pohdinta	31

8.1	Tulosten tarkastelu	31
8.2	Eettisyys ja luotettavuus	35
8.3	Tulosten hyödynnettävyys ja kehittämishaasteet	39
	Lähteet	41
	Liitteet	
	Liite 1. Haastattelurunko	
	Liite 2. Tulokset nuorten miesten suojaavista tekijöistä elämän aikana	
	Liite 3. Tulokset nuorten miesten riskitekijöistä elämän aikana	
	Liite 4. Hakutaulukko	

1 Johdanto

Erityisesti nuorten miesten syrjäytyminen on herättänyt huolta ja nostanut aiheen esille yhteiskunnassa. Me-säätiön laskurin mukaan Suomessa on tällä hetkellä 60 191 työelämästä ja koulutuksesta ulkopuolella olevaa 15–29-vuotiasta nuorta (Me-säätiö 2018). Pekka Myrskylän (2012) analyysissä syrjäytyneiksi nuoriksi määritellään sellaiset ihmiset, jotka jäävät opiskelun ja työvoiman ulkopuolelle, ja joilla ei ole muuta koulutusta peruskoulun lisäksi. Tämän luokittelun perusteella syrjäytyneitä oli Suomessa vuonna 2010 noin 51300, joista 64% oli miehiä. (Myrskylä 2012: 2.)

Syrjäytyneen asema syntyy siten, että ihmiselle kasaantuu erinäisiä ongelmia tai heikko asema yhteiskunnassa jää pitkäaikaiseksi olotilaksi. Varhaisella puuttumisella on mahdollista saada sivuun pudonneet ihmiset takaisin yhteisöjen piiriin ja työelämään. Matti – Miesten matkat työhön -hanke pyrkii katkaisemaan ylisukupolvisen työttömyyden kierteen nuorten miesten kohdalta.

Opinnäytetyömme kuuluu osaksi Matti – Miesten matkat työhön -hanketta. Hankkeen tarkoituksena on luoda sukupuolisensitiivisiä ohjausmalleja, joilla pyritään vähentämään työttömyyden uhkaa ja lisäämään nuorten miesten kouluttautumista. Ohjausmallien tarkoituksena on lisätä 15–29-vuotiaiden miesten kokemuksia osaamisesta, vahvistaa omatoimisuutta, itseohjautuvuutta ja kokemusta yhteisöön kuulumisesta. Hankkeella pyritään vahvistamaan sukupuolten välistä tasa-arvoa. (Matti – miesten matkat työhön 2017.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Matti-hankkeessa olevien nuorten miesten näkemyksiä elämänkulustaan ja heidän kuvauksistaan nostaa esille mahdollisia elämän suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä. Tavoitteena on tuottaa Matti-hankkeelle lisää tietoa suojaavista tekijöistä ja riskitekijöistä. Tiedon avulla työpajoilla voitaisiin tunnistaa riskitekijöitä ja vahvistaa sekä tukea nuorten suojaavia tekijöitä erilaisin menetelmin.

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin menetelmin. Aineistona käytettiin valmista haastatteluaineistoa, joka oli kerätty teemahaastattelun menetelmällä vuonna 2017. Haastatteluista valikoitui opinnäytetyöhön haastatteluiden sisällön perusteella kuusi nuorten miesten haastattelua. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin menetelmin. Haastatteluissa nuoret miehet kertoivat kokemuksia elämästään ja näiden haas-

tatteluiden pohjalta pyrittiin selvittämään suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä heidän elämänsäkulusta.

2 Matti – Miesten matkat työhön -hanke

Matti – Miesten matkat työhön -hanke toteutetaan aikavälillä 01.09.2016–31.12.2018, joka kuuluu osaksi Euroopan sosiaalirahaston hanketta (ESR). ESR-hanke toimii Matti-hankkeen rahoittajana. Hankkeen hallinnoijana ja toteuttajana toimii Metropolia Ammattikorkeakoulu ja Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu (XAMK) yhteistyössä Helsingin ja Kouvolan nuorten työpajojen sekä Valtakunnallisen Työpajayhdistyksen kanssa. (Matti – miesten matkat työhön 2016.) Hankkeen tavoitteena on kehittää ohjausmalleja, joiden avulla pyritään edistämään nuorten miesten kouluttautumista ja vähentämään ylisukupolvisen työttömyyden uhkaa (Metropolia 2017). Hankkeen työpajoilla tuetaan siihen osallistuvien 15–29-vuotiaiden nuorten miesten osallisuutta, omien voimavarojen tunnistamista ja subjektiivisen tunnetta (Matti – miesten matkat työhön 2016).

Hankkeessa järjestään kahta erilaista työpajaa, jotka toteutetaan työpajanuorten, työpajaohjaajien, hanketoimijoiden ja vapaaehtoisten miesten eli mentoreiden voimin. Elämänsäku-pajan tavoitteena on lisätä nuorten miesten osallisuuden ja elämän merkityksellisuuden kokemuksia sekä pystyvyyden tunnetta omassa elämänsäkulussa. Pajoissa tuotetaan kaksi sukupuolisensitiivistä ohjausmallia, joita voidaan hyödyntää jatkossa nuorten työpajoilla sekä synnyttää kokemustiedon pohjalta kehittämissuhteita moniammatilliseen sosiaali-, nuoris-, kasvatus- ja terveystyöhön. Elämänsäku-paja toteutetaan kymmenen kerran prosessina Helsingissä ja noin viisi kertaa Kouvolassa. Paja toimii kerran viikossa neljä tuntia kerralla. (Matti – miesten matkat työhön 2016.)

Toisena työpajana toimii Pelillisyyden-paja, johon motivoitumista yritetään kasvattaa innostavuuden ja houkuttelevuuden kautta. Työpajassa pyritään tunnistamaan nuorten kiinnostuksen kohteita ja omia vahvuuksia, joiden avulla on tarkoitus suunnata nuoria koulutukseen. Nuoret pääsevät samalla vahvistamaan työelämäntaitojaan ja olemaan yhteydessä työelämään. Pajalla tuotetaan lisäksi ohjausmalli, jota voi hyödyntää jatkossakin Pelillisyyden-pajoissa. Pelillisyyden-pajoja järjestetään kymmenen kertaa, yhdestä kahteen kertaa viikossa ja tapaaminen kestää neljä tuntia kerralla. (Matti – miesten matkat työhön 2016.)

Elämänkulku-pajoissa ja Pelillisyyden-pajoissa tuotettujen ohjausmallien lisäksi työttömät nuoret miehet tuottavat neljä kehittämis ehdotusta nykyisten palveluiden ja yhteiskunnallisten tukitoimien parantamiseksi. Lisäksi hankkeessa tuotetaan mikrokirja, miesten elämänkulkukuvausten näyttely, yksi tieteellinen ja kaksi ammatillista artikkelia sekä levytysseminaari. (Metropolia 2017.)

3 Nuoruus elämänvaiheena

3.1 Nuoruuden määritelmä

Nuoruuden määrittäminen on ollut aina hyvin haasteellista. Siihen liittyy paljon juridisia ja yhteiskunnallisia velvoitteita sekä paljon kulttuurisia ja emotionaalisia yhteyksiä. Monitulkintaisuutta lisää se, että nuoria ei voi määritellä pelkästään yksilöinä. Nuoret kuuluvat myös ryhmiin ja lähiyhteisöihin sekä ovat kansalaisia ja omanlaisensa ikäpolvi. (Suurpää 2016: 10–11.) Nuoruutta voidaan kuitenkin pitää ajanjaksona, jolloin nuoresta kasvaa aikuinen. Nuoruus alkaa fyysisillä muutoksilla ja sen päättymisen on hyvin yksilöllistä. (Aalberg 2016.)

Nuoruutta määriteltäessä iän mukaan voidaan käyttää runsaasti erilaisia määrittelyperusteita esimerkiksi kronologista, sosiaalista, kehityksellistä, kokemuksellista, omakohtaista, toiminnallista ja symbolista menettelytapaa (Aapola 1999: 223–253). Nuorisolaissa nuoreksi on määriteltä alle 29-vuotias eikä alaikäraja ole ollenkaan määriteltä (1285/2016 3§). Sosiaalihuoltolaissa alaikäisestä käytetään sanaa lapsi, ja nuori on 18–24-vuotias (1301/2014 3 §). Lastensuojelulaissa lapsena pidetään alle 18-vuotiaasta ja nuorena 18–20-vuotiaasta (417/2007 6 §). Nuoruusiällä taas tarkoitetaan lapsuuden ja aikuisuuden välissä olevaa kehitysvaihetta eli ikävuosia 12–22 (Aalberg – Siimes 2007: 15). Matti-hankkeessa nuori määritellään kuitenkin 15–29-vuotiaaksi nuorisolain mukaisesti (Matti – miesten matkat työhön 2016).

3.2 Biologinen kehitys

Nuoren kehitysvaiheeseen kuuluvat monet muutokset, kuten ajattelun kehittyminen, fyysinen kasvu ja sosiaaliset muutokset. Kaikki kehitys ei kuitenkaan ole vain fyysisen ja sosiaalisen kehityksen armoilla vaan nuori ohjaa omaa kehitystään myös itse. Nuori valitsee itse kaverinsa, läheiset ihmissuhteensa, harrastuksensa ja koulutuksensa, joil-

la antaa suuntaa elämälleen. Nämä nuoruusiän valinnat muodostavat polun nuoren tulevaisuudelle, jota hän aikuisena kulkee. (Nurmi ym. 2015: 142.)

Nuoren fyysiseen kehitysvaiheeseen eli murrosikään kuuluu nopea fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen kehitys. Tämän lisäksi nuoret kokevat muutoksia heidän omassa seksuaalisuudessaan. Heidän suhtautumisensa muuttuu suhteessa omaan persoonaan, vanhempiin ja kaveripiiriin. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2016a.) Nuoruuden kehityksellisenä tarkoituksena on itse hankittu autonomia. Nuoruuden kehityksellisiin tehtäviin kasvun ja kehityksen aikana kuuluvat vanhemmista irrottautuminen, puberteetin ansiosta muuttuvan ruumiinkuvan, seksuaalisen identiteetin ja seksuaalisuuden jäsentäminen sekä ikätovereihin turvautuminen. (Aalberg – Siimes 2007: 67–68.)

Pojat kehittyvät keskimäärin noin kolmessa ja puolessa vuodessa fyysisesti lapsesta aikuiseksi, mutta psyykinen kasvu vie kaksinkertaisen ajan. Fyysisen kasvun nopeus luo mielelle haasteita sopeutua tilanteeseen. Tätä vaihetta kutsutaankin usein puberteettikaaokseksi, sillä korostetaan fyysistä ja psyykkistä jäsentymättömyyttä. Fyysinen kehitys on pojille palkitsevaa, mutta samalla uhkaavaa, sillä se vaatii lapsuuden jättämistä taakse. Tämä johtaakin taantumaa eli takaisin lapsenomaisuuteen, joka on voimakkaimmillaan puberteetin aikana. Pojat yrittävät kuitenkin peittää lapsenomaisuuttaan uhoamisella sekä rivolla kielenkäytöllä. (Aalberg – Siimes 2007: 117–118.)

Nuoruus voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen; varhaisnuoruus 12–14-vuotiaat, varsinainen nuoruus 15–17-vuotiaat ja jälkinuoruus 18–22-vuotiaat. Varhaisnuoruus liittyy suurena osana alkaneeseen puberteettiin. Kehossa tapahtuvat fyysiset sekä hormonaaliset muutokset saavat nuoressa aikaan levottomuutta ja kiihtymystä. Kokemukset omasta itsestään vaihtelevat nopeasti ja omaan muuttuvaan kehoon suhtautuminen hämmentää. Suhde vanhempiin vaihtelee, välillä nuori tarvitsee paljon huomiota ja toisinaan taas korostaa itsenäisyyttään. (Aalberg – Siimes 2007: 68–69.) Ajattelutaidoissa tapahtuu myös muutosta, joka auttaa nuorta hahmottamaan ympärillä olevaa maailmaa ja omaa tulevaisuuttaan. Tämä perustuu aivojen kypsymiseen, joka mahdollistaa uusien asioiden oppimisen. (Nurmi ym. 2015: 147.)

Varsinaisessa nuoruuden vaiheessa nuori on alkanut sopeutua muuttuneeseen ruumiinkuvaansa sekä ruvennut saamaan varhaisnuoruuden levottomuuden ja kiihtymyksen hallintaan. Tässä vaiheessa seksuaalisuuden kehitys on keskeisessä osassa. Tärkeää on nuoren oman seksuaalisuuden kehittyminen ja miten se vaikuttaa nuoren ih-

missuhteisiin. (Aalberg – Siimes 2007: 69.) Nuoren mielikuvitus laajenee ja luovuus pääsee valloilleen sekä nuori muuttuu iloisemmaksi ja energisemmäksi (Aalberg 2016).

Jälkinuoruutta sanotaan identiteettikriisiksi, siinä aikaisemmat kokemukset hahmottuvat kokonaisuudeksi naisena tai miehenä olemisessa. Nuori tekee valintoja tulevaisuutta ajatellen, hän kohtelee vanhempiaan tasa-arvoisesti sekä empatiakyky lisääntyy. Nuoren itsekeskeiset valinnat muuttuvat ja hän osaa ottaa enemmän muita huomioon. Nuoresta tulee yhteiskunnan jäsen ja hän alkaa kantaa vastuuta omalta osaltaan. (Aalberg – Siimes 2007: 71.)

3.3 Psykososiaalinen kehitys

Biologisen kehityksen lisäksi murrosikään kuuluu hyvin merkityksellisesti nuoren sisäinen psykologinen kehitys (Dunderfelt 2011: 86). Kehityopsykologiassa elämän aikana ihmiselle tapahtuvia muutoksia käsitellään monesta eri näkökulmasta. Kehitys ei tarkoita ainoastaan kasvua, vaan se sisältää myös muunlaisia muutoksia. (Nurmi ym. 2015: 187.) Näitä ovat fyysiset, kognitiiviset ja psykososiaaliset muutokset. Psykososiaalinen kehitys tarkoittaa psyykkistä kehitystä sosiaalisen ympäristön kanssa. Ihmisen itsetunto muokkautuu toisilta saadun palautteen kautta sekä ihmisen oma itsetunto vaikuttaa muiden suhtautumistapaan häntä kohtaan. (Aarnio – Autio – Hiltunen 2012: 12–13.) Nuoren kehitykseen kuuluu erityisesti minäkuvan ja maailmankuvan etsiminen (Dunderfelt 2011: 88).

Kehityopsykologi Erik H. Erikson on luonut ihmisen elämänkaarta ja kehitystä koskevan psykologisen kehitysteorian. Erikson esitti, että jokainen ihminen kehittyy vaiheittain kahdeksan psykososiaalisen kehitystehtävän suorittamisen kautta. Teoriassa vauva- ja lapsuusiän kehityskriisien käsittelyllä on vaikutusta myöhempien kehityskriisien kohtaamiseen. Kun aiemmat kehityskriisit on onnistuttu käsittelemään oikein, on helpompaa käsitellä myöhempiä kehityskriisejä. (Aarnio ym. 2012: 45.) Varhaisaikuisuuden kehityskriisissä on mahdollisuus onnistuessaan läheisyyteen tai epäonnistuessaan eristäytymiseen. Varhaisaikuisuudessa ihmisellä on halu jakaa elämänsä toisen ihmisen kanssa, jolloin hän pääsee jakamaan omia tunteitaan. Toisaalta nuori aikuinen haluaa tuntea olevansa itsenäinen, mutta kaipaa silti turvaa sekä on riippuvainen toisista ihmisistä. Kehityskriisin epäonnistuessa nuori ei pysty ratkaisemaan tätä ristiriitaa, joka voi johtaa eristäytymiseen ja yksinäisyyteen. (Aarnio ym. 2012: 129; Dunderfelt 2011: 236.)

Ihmistä tutkittaessa elämänkaaripsykologian näkökulmasta on aina kyse perimän ja ympäristön yhteisvaikutuksesta, joka on nykyaikainen kontekstuaalinen näkemys. Kaikilla ihmisillä on perinnöllinen alttius johonkin luonteeseen, mutta ihmisen kokemukset muokkaavat luonnetta ja vaikuttavat siihen, millainen persoona ihmisestä tulee. Ei ole olemassa yksiselitteistä vastausta siihen, miltä osin ihminen on perimänsä ja miltä osin ympäristönsä tulos. (Aarnio ym. 2012: 13; Dunderfelt 2011: 47–48.) Aivojen fyysinen kehitys johtaa muutoksiin kognitiivisissa kyvyissä, esimerkiksi havaitsemisessa, ajattelussa, muistissa, oppimisessa ja kielessä. Kognitiivinen kehitys mahdollistaa esimerkiksi sosiaalisen kehityksen. (Aarnio ym. 2012: 12–13.)

Psykososiaalinen taantuma on erityisen herkkä kehitysvaihe puberteetin puolivälissä, jolloin syrjäytyminen voi alkaa (Aalberg – Siimes 2007: 137). Nuoruusiän kehityksen haasteita tuovat erilaiset elämänmuutokset, jotka vaativat sopeutumiskykyä. Uudet vahvat ihmissuhteet ja hyvä itsetunto toimivat suojautumiskeinoina kehityksen edetessä. Kuitenkin kokemukset, jotka aiheuttavat stressiä voivat uhata nuoren mielenterveyttä ja psyykkistä kehitystä. (Mustonen ym. 2013: 23; Dunderfelt 2011: 90.) Kamppaillessaan taantumaa vastaan sekä samalla pyrkiessään irrottautumaan vanhemmistaan, poika hakee turvaa ikätovereistaan. Poika hakeutuu poikaporukoihin, jotka ovat tärkeä osa kehitystä sekä suojaavat taantumaa vastaan. Kaverit ovat tärkeitä siinä, että he vahvistavat poikaa lapsenomaista riippuvuutta vastaan. Taantumien helpottaessa kaveriporukan suojaava merkitys vähenee ja porukat pienentyvät ryhmiksi. (Aalberg – Siimes 2007: 123–124.)

Selvästi muita aikaisempi tai myöhäisempi puberteetti voi olla riskitekijänä psyykkiselle kehitykselle. Vuosikymmeniä sitten monien poikien hitaasti etenevä puberteetin kehitys korjattiin sillä, että poika jäi luokalle kerran tai kaksi. Tällöin hän kehittyi pari vuotta nuorempien kanssa, jolloin hän sai kehittyä omassa tahdissaan. Nykyään luokalle jääminen on epätavallista, jonka vuoksi nuori mies mahdollisesti syrjäytyy herkemmin. (Aalberg – Siimes 2007: 140.) Kun syrjäytynyt nuori on erkaantunut tavanomaisesta nuoruuskehityksestä, hän ei pääse takaisin vaiheeseen, josta erkaantui. Tällöin jotain merkittävää jää kehittymättä ja toteutumatta. (Aalberg – Siimes 2007: 137.)

Myös mielenterveysoireet vaikuttavat monen varhaisaikuisen elämään ja aikuisuuteen siirtymiseen. Oireet voivat vaikuttaa kapea-alaisesti tai laajalla alueella. Pirjo Kinnusen väitöskirjassa (2011: 88) nousi esille kaksi merkittävää tekijää, jotka ovat yhteydessä varhaisaikuisen mielenterveyteen. Näitä ovat ulkoisesti havaittavat tekijät, kuten tupa-

kointi ja psykosomaattiset oireet sekä nuoren sisäiset tekijät, kuten erilaiset huolet, ajatukset tulevaisuudesta, suhteet vanhempiin, tyytyväisyys itseensä, oma kokemus psyykkisestä terveydestä ja hallinnan tunne.

Elämänkaaren nuoruusvaiheessa kehityksessä tapahtuu paljon muutoksia: fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvua. Nuoruudessa onnistunut kehitystehtävien ja kehityskriisien ratkaiseminen luo vahvan perustan selviytyä aikuisuuden haasteista. (Mustonen ym. 2013: 23.) Heikko elämänhallinta nuoruusiässä heijastuu tulevaisuudessa kouluttautumatta jättämiseen ja niin edelleen työelämästä jäämiseen (Berg 2017: 68).

4 Nuoret miehet ja syrjäytyminen

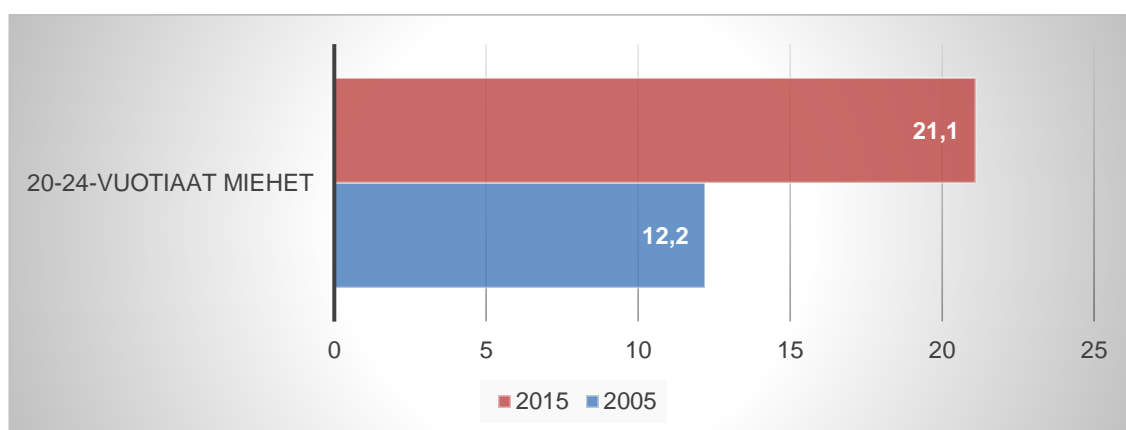
4.1 Syrjäytyminen

Suomessa syrjäytymisestä on alettu puhua 1970-luvun loppupuolella. Monet puhuivat syrjäytymisestä yhteiskunnasta eristäytymisenä tai eristämisenä kadulle, yhteiskunnallisena marginalisoitumisena. (Rintanen 2000: 21.) Syrjäytymisen käsitteelle ei ole olemassa yksiselitteistä määritelmää. Se on enemmänkin laaja, moneen asiaan liittyvä ongelmakokonaisuus, johon liittyvät sosiaaliset, terveydelliset ja taloudelliset tekijät. (Lehtonen – Kallunki 2013: 129.) Käsite on lähes poikkeuksetta leimaava ja kielteinen. Käsite voidaan määritellä yhteiskunnallisena huono-osaisuutena, joka voi johtua pitkäaikaisesta ja usein toistuvasta työttömyydestä, kouluttautumattomuudesta, päihteiden liikakäytöstä, mielenterveysongelmista tai muista elämänhallintaan liittyvistä ongelmista. (Laine – Hyväri 2010: 11.) Syrjäytymisessä on kyse yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle jäämisestä. (Lämsä 2009: 29).

Syrjäytyminen ei ole yksittäinen tapahtuma, vaan se voi jatkua elämänkulun ajan eräänlaisena prosessina (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007: 18–19). Vanhempien hyvinvoinnin ongelmat voivat jatkua myös heidän lapsillaan, tällöin puhutaan huono-osaisuuden ylisukupolvisuudesta. Perheen vaikeudet heijastuvat usein myös lasten hyvinvoinnissa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016b.)

Merkittävä osa syrjäytymisvaarassa olevista lapsista on mahdollista tunnistaa jo päiväkodissa tai alakoulussa. Heillä on usein vaikeuksia, jotka liittyvät sosiaaliseen kanssakäymiseen ja oppimiseen. He ovat myös levottomia ja vetäytyvät usein syrjään. (Martunen – Haravuori – Santalahti ym. 2014: 144.)

Me-säätiön laskurin mukaan syksyllä 2018 Suomessa on ollut 60 191 työelämästä ja koulutuksesta ulkopuolella olevaa 15–29-vuotiasta nuorta (Me-säätiö 2018). Pekka Myrskylän (2012) analyysissä syrjäytyneiksi nuoriksi (15–29-vuotiaat) määritellään sellaiset ihmiset, jotka jäävät opiskelun ja työvoiman ulkopuolelle ja joilla ei ole muuta koulutusta peruskoulun lisäksi. Tämän luokittelun perusteella syrjäytyneitä on ollut Suomessa vuonna 2010 noin 51300, joka on noin 5 % kaikista tämän ikäisistä nuorista. Syrjäytyneistä nuorista 64 % oli miehiä. Lähes 25 % syrjäytyneistä oli maahanmuuttajataustaisia. Vieraskielisten maahanmuuttajanuorten on selvästi hankalampaa saada Suomesta työpaikkaa ja koulutusta. (Myrskylä 2012: 1–3.) Vuonna 2015 ilman peruskoulun jälkeistä tutkintoa oli 19 % 25–29-vuotiaista miehistä. Vuonna 2015 kaikista 20–24-vuotiaista miehistä 21,1 % oli koulutuksen ulkopuolella työttömänä tai työvoiman ulkopuolella. Vuonna 2005 saman ikäisistä miehistä 12,2 % on ollut vastaavassa tilanteessa. Vuoden 2005 ja 2015 välillä tapahtuneita muutoksia on tarkemmin havainnoitu kuviossa 1. (Suurpää 2016: 31, 41.)

Kuvio 1. 20–24-vuotiaat miehet, jotka olivat koulutuksen ulkopuolella työttömänä tai työvoiman ulkopuolella vuosina 2005 ja 2015 (Suurpää 2016: 41). Kuviossa esiintyvät luvut on kuvattu prosentteina.

Jos nuoruudessa syrjäytyminen merkitsee sitä, että nuori ei jatka opiskelua, eikä siirry työelämäänsä, vuosittain 7 % pojista ja 2 % tytöistä arvioidaan syrjäytyvän Suomessa. Syrjäytyneen nuoren elämäntilanne usein johtaa sellaiseen sosiaaliseen elämään, josta voi joutua vaikeuksiin, johtuipa syrjäytyminen mistä hyvänsä. Tästä syntyy usein pitkäkestoinen kierre. (Aalberg – Siimes 2007: 137.) Nuorten miesten omia voimavaroja vahvistamalla on mahdollista vähentää työttömyyden uhkaa sekä lisätä nuorten koulutautumista. Tästä syystä suojaavia tekijöitä on tärkeää tunnistaa, jotta osattaisiin paremmin ennaltaehkäistä syrjäytymistä. (Metropolia 2017.)

4.2 Suojaavat tekijät

Käsitellessämme suojaavia tekijöitä, käymme läpi lähinnä mielenterveyttä suojaavia tekijöitä, sillä ne nousevat tutkimuksissa vahvasti esille. Lasten ja nuorten mielenterveyshäiriöt ovat monella tavalla kietoutuneet yhteen syrjäytymisen kanssa. Siksi on tärkeää tunnistaa nuoret, joilla toimintakyvyn lasku on seuraus vakavan mielenterveyshäiriön kehittymisestä. (Marttunen ym. 2014: 143–144.)

Mielenterveyttä suojaavat tekijät voidaan ryhmitellä sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin (Hietaharju – Nuuttila 2012: 14). Suojaavat tekijät ovat monitasoisia. Ne voivat liittyä yksilöön, tämän perheeseen, sosiaaliseen verkostoon, ympäristöön ja talouteen. (Laajasalo – Pirkkola 2012: 11.) Sisäisiä suojaavia tekijöitä ovat muun muassa hyvä terveys, positiiviset ihmissuhteet, riittävän hyvä itsetunto, tunne hyväksytyksi tulemisesta ja ongelmanratkaisutaidot. Ulkoisia suojaavia tekijöitä ovat puolestaan perheen ja ystävien sosiaalinen tuki, kyky selviytyä stressistä, kyky kohdata vastoinkäymisiä, myönteiset mallit, suvaitsevaisuus, ruoka ja suoja, koulutusmahdollisuudet, työ tai muu toimeentulo ja liikunta. (Hietaharju – Nuuttila 2012: 14.) Terveellisen elämäntyylin, uusien asioiden oppimisen ja uteliaisuuden on todettu vaikuttavan positiivisesti mielen hyvinvointiin (Wahlbeck – Hannukkala – Parkkonen – Valkonen – Solantus 2017: 989). Mielenterveyttä suojaavia sisäisiä ja ulkoisia tekijöitä on eritelty tarkemmin taulukossa 1. (Hietaharju – Nuuttila 2012: 14; World Health Organization 2004).

Taulukko 1. Mielenterveyttä suojaavat sisäiset ja ulkoiset tekijät (Mukaillen Hietaharju – Nuuttila 2012: 14; World Health Organization 2004).

Sisäiset tekijät	Ulkoiset tekijät
hyvä terveys	perheen ja ystävien sosiaalinen tuki
positiiviset ihmissuhteet	kyky selviytyä stressistä
riittävän hyvä itsetunto	kyky kohdata vastoinkäymisiä
tunne hyväksytyksi tulemisesta	myönteiset mallit
ongelmanratkaisutaidot	suvaitsevaisuus
oppimiskyky	ruoka ja suoja
ristiriitojen käsittelytaidot	koulutusmahdollisuudet
vuorovaikutustaidot	työ tai muu toimeentulo
kyky tyydyttäviin ihmissuhteisiin	kuulluksi tuleminen ja mahdollisuudet vaikuttaa
mahdollisuus toteuttaa itseään	turvallinen elinympäristö
huumori	toimiva yhteiskuntarakenne
sosiaalinen tuki ja yhteisöverkostot	työyhteisön ja esimiehen tuki
	liikunta
	ongelmanratkaisutaidot

Mielenterveyttä suojaavat tekijät vahvistavat toimintakykyä ja elämänhallintaa, mielen-terveyttä ja pärjäävyyttä (Soisalo 2012: 120; Laajasalo – Pirkola 2012: 10). Pärjäävyys syntyy siitä, kun lapsi kokee saavansa hyväksyntää, häntä kannustetaan, hänelle keskustellaan ja häntä kuunnellaan. Johdonmukaisuus, kiinnostuneisuus ja myönteinen asenne sisältyvät myös pärjäävyyteen. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018a.) Suojaavat tekijät auttavat selviytymään elämän vastoinkäymisistä ja kriisitilanteista sekä vahvistavat kokonaisvaltaisesti mielen-terveyttä (Soisalo 2012: 120; Laajasalo – Pirkola 2012: 10). Suojaavat tekijät ovat syynä siihen, miksi kaikille ei kehity esimerkiksi mielen-terveyden häiriöitä vaikeissakaan elämäntilanteissa. Useimmat riskitekijät ja suojaava tekijät ovat geneerisiä. Eli ne eivät ole suoraan yhteydessä johonkin häiriöön vaan ne lisäävät riskiä tai suojaavat isolta joukolta mielen-terveyteen liittyviä ongelmia. (Laajasalo – Pirkola 2012: 10–11.)

Suojaavien tekijöiden ja riskitekijöiden tiedetään olevan monimutkaisessa yhteydessä toisiinsa. Esimerkiksi kaltoinkohtelun tai stressaavien elämäntapahtumien vaikutukset tulevaisuudessa riippuvat pitkälti lapsen geeniperimästä. Nuoren päästessä vaikeista tilanteista yli, niistä muodostuu todella vahva suojaava tekijä. Mutta jos tilanteesta ei pääse yli, kaltoinkohtelusta saattaa muodostua riskitekijä tulevaisuudessa. (Laajasalo – Pirkola 2012: 10–11.)

Omiin kykyihin uskomisen ja luottamisen kautta suojaavat tekijät voivat itsessään olla suojaavia, ne voivat korjata altistumista riskeille, kompensoida ja vähentää riskien vaikutusta tai jopa lisätä selviytymis- ja sopeutumiskykyä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015). Luottamus ympäristöön ja yhteiskunnan tuki todettiin myös liittyvän merkittävästi terveydentilaan. Paremman luottamuksen omaavat henkilöt hallitsevat stressiä paremmin sekä he altistuvat vähemmän sairauksille ja muille terveysongelmille. (Mittelmärk ym. 2017: 108, 112.)

Suojaavina tekijöinä toimivat myös osallisuuden kokeminen ja sosiaaliset verkostot. Osallisuuden edistäminen on merkittävä keino ehkäistä syrjäytymistä ja köyhyyttä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Nuoren myönteiset sosiaaliset suhteet ehkäisevät myös nuoren koulun keskeyttämistä ja myöhempiä terveysongelmia (Winding – Andersen 2015: 10). Yhteisöön kuulumisen tunteella on voimakas yhteys ihmisen hyvinvointiin. Osallisuus voidaan jakaa kolmeen alueeseen, joita ovat riittävä toimeentulo ja hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus ja yhteisöihin kuuluminen. (Hietaharju – Nuuttila 2012: 14; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Ystävien ja perheiden kan-

nustava tuki on yhteydessä myös nuoren päihteettömyyteen (Pirskanen – Laukkanen – Varjoranta – Lahtela – Pietilä 2013: 118). Paremmiin toimeentulevat nuoret kokevat vähemmän yksinäisyyttä, näkevät enemmän ystäviään ja harrastavat enemmän kuin huonompituloiset tai muuten syrjään jääneet nuoret. Hyvin toimeentulevat nuoret saavat myös parempia arvosanoja koulussa kuin vähävaraisemmat nuoret. (Suurpää 2016: 11.)

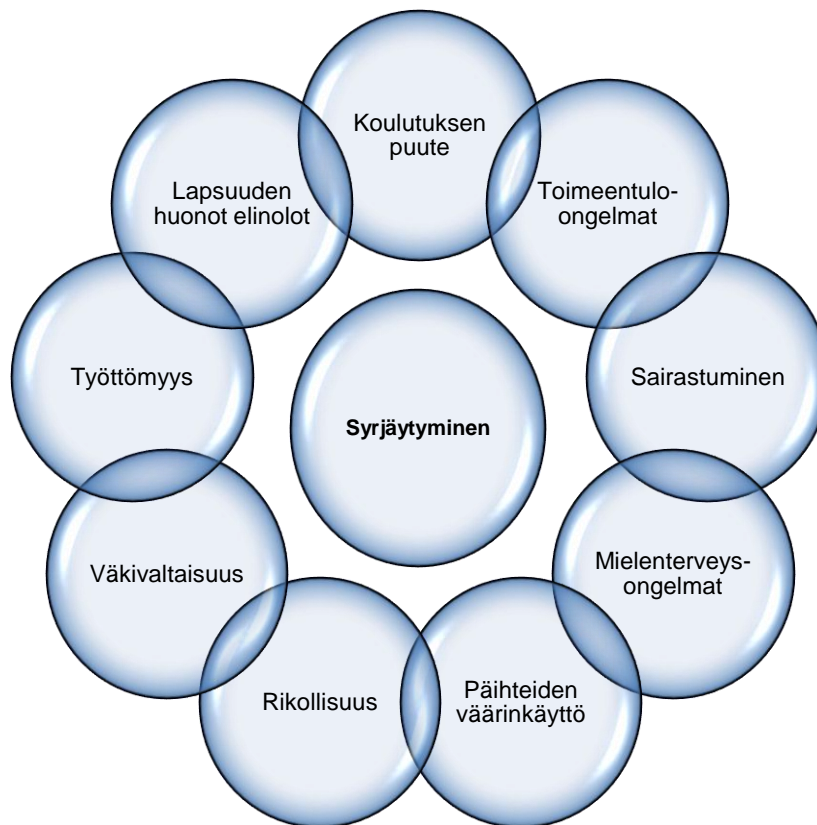
Yhteiskunnalliset päätökset auttavat ihmisiä pysymään työelämässä tai työllistymään uudelleen. Näitä ovat esimerkiksi sosiaalihuollon tukitoimet perheille ja aktiiviset työmarkkinaohjelmat. Palvelut ehkäisevät mielenterveydelle haitallisia vaikutuksia, kuten taloudellisia taantumajaksoja. Nämä heijastuvat ihmisten hyvinvointiin, sillä ne luovat ihmisille turvallisuuden tunnetta, luottamusta instituutioihin ja vaikuttavat toimeentuloon. Jos kotona kuitenkin esiintyy taloudellisia ongelmia, hyvä päivähoito voi estää lasta masentumasta. Myös koulussa lapsen hyvä suhde opettajaan voi edistää lapsen kehitystä, vaikka kotona kaikki asiat eivät olisikaan kunnossa. (Wahlbeck ym. 2017: 987–988.)

Vanhemmuutta ja lapsiperheitä tukemalla esimerkiksi neuvoloissa, päiväkodeissa ja kouluissa voidaan tehdä merkittävää ennaltaehkäisevää työtä (Marttunen ym. 2014: 144). Nuorten miesten kohdalla syrjäytymisen riskitekijöitä tunnistamalla ja niihin nopeasti puuttumalla saamme sivuun pudonneet ihmiset takaisin yhteisöjen piiriin ja työelämään (Laine – Hyväri 2010: 15–17).

4.3 Riskitekijät

Mikään yksittäinen tekijä itsessään ei aiheuta syrjäytymistä. Kuvio 2. havainnollistaa sen, miten moneen asiaan syrjäytyminen voi liittyä. Syrjäytyneen asema syntyy siten, että ihmiselle kasaantuu erinäisiä ongelmia tai heikko asema yhteiskunnassa jää pitkäaikaiseksi ja pahimmassa tapauksessa pysyväksi olotilaksi. (Laine – Hyväri 2010: 12.) Riski syrjäytyä nuoruudessa ja aikuisuudessa nousee, jos on lapsena elänyt ja kasvanut ympäristössä, jossa on syrjäytymiselle tavanomaisia tunnusmerkkejä, kuten esimerkiksi työttömyyttä, köyhyyttä ja vanhempien päihdeongelmaa (Sosiaali- ja terveysministeriö).

Kuvio 2. Syrjäytymisen moninaiset riskitekijät (THL 2018a. Lapset ja perheet; THL 2018b. Syrjäytyminen ja syrjäytymisen riskitekijät).

Psyykkiset erot eri sosioekonomisten ryhmien välillä ovat merkittäviä. Vanhempien työttömyys ja taloudelliset vaikeudet lisäävät perheen lapsille psyykkistä kuormittavuutta. Köyhyys vaikuttaa lasten suotuisaan kehitykseen, joka heijastuu psyykkiseen oireiluun myös aikuisiällä. (Wahlbeck ym. 2017: 985.) Köyhyydellä voidaan kuitenkin tarkoittaa myös biologisten perustarpeiden täyttämättömyyttä. Nämä lapset ovat kaikkein huonoimmassa asemassa, koska esimerkiksi päihteitä väärinkäyttävillä tai mielenterveysongelmaisilla vanhemmilla lasten perustarpeiden täyttäminen voi olla mahdotonta. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018a.) Kodin ulkopuolelle sijoittamisella on yhteys moniin hyvinvoinnin puutteisiin. Erityisesti murrosikäisenä sijoitetut nuoret voivat huonosti pitkälle varhaisaikaisuuteen. Sijoitettujen lasten ja nuorten elämään on liittynyt huonot elinolot sekä vanhempiin ja heidän huolenpitoonsa liittyviä kielteisiä tekijöitä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b.)

Muita taustatekijöitä syrjäytymiseen ovat esimerkiksi nuoren koulutuksen puute, toimeentulo-ongelmat, sairastuminen, mielenterveysongelmat, päihteiden väärinkäyttö, asunnottomuus, rikollisuus ja väkivaltaisuus (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017). Päihteiden käyttö ja mielenterveysongelmat linkittyvät usein toisiinsa. Päihteet saatta-

vat aiheuttaa psyykkisiä oireita. Alkoholin käyttö voi esimerkiksi aiheuttaa ahdistuneisuutta ja masennusoireita. Kuitenkin ahdistuneisuushäiriöstä kärsivä saattaa myös ottaa alkoholia ahdistukseensa, joka auttaa väliaikaisesti ahdistukseen, mutta pidemmällä käytöllä alkoholi aiheuttaa vain pahempia ahdistusoireita. (Kuronen 2010: 328; Aalto 2017.)

On todettu, että nuoren vähäisillä voimavaroilla on myös yhteys päihteiden käyttöön. Nuoren voimavaroja ovat muun muassa ystävien tuki, itsetunto ja terveys. Päihteitä runsaasti käyttävät nuoret ovat kokeneet saavansa niukemmin huolenpitoa vanhemmiltaan, kuin raittiit nuoret. (Pirskanen ym. 2013: 124.)

Nuoren riski toisen asteen koulutuksen kesken jättämisestä on kolme kertaa suurempi nuorella, jolla on heikko sosiaaliekonominen asema verrattuna nuoreen, jolla on hyvä sosioekonominen asema. Huonot sosiaaliset suhteet opettajaan ja luokkakaveriinkin sekä perheeseen vaikuttavat myös merkittävästi siihen, että nuori ei suorita toisen asteen koulutusta. On myös osoitettu, että huonot sosiaaliset suhteet 15. ja 18. vuoden iässä ennustavat nuoren koulun keskeyttämistä 21-vuoden ikäisenä. (Winding – Andersen 2015: 1, 4.)

Nuorten raportoimilla mielenterveysongelmilla on yhteys nuoren koulun keskeyttämiseen. Korkeasti koulutetuilla miehillä, jotka olivat raportoineet mielenterveysongelmistaan, oli viisinkertainen riski koulun keskeyttämiseen, kun taas naisilta ei löytynyt vastaavanlaista yhteyttä. (Hjorth ym. 2016: 5.) Myös nuorten muilla terveysongelmilla, erityisesti liikalihavuudella on suuri merkitys koulun keskeyttämiseen (De Ridder ym. 2013: 4).

Yhtenä merkittävänä yhteiskunnallisena tekijänä syrjäytymisen taustalla on työmarkkinoiden muutos. Koulutusvaatimukset ovat nousseet ja heikosti koulutetuille ei ole enää niin paljon kysyntää. Jos nuori ei pysty vastaamaan työpaikan vaatimuksiin, on riskinä jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle. Myös koulutuksen ulkopuolelle jääminen on yksi syrjäytymisen riskitekijä. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018c.) Peruskoulun suorittaneiden nuorien riski jäädä työttömäksi oli nelinkertainen verrattuna koulutetumpiin nuoriin (Karvonen – Kestilä 2014: 170). Työn ja koulutuksen ulkopuolelle jääminen on yleisempää 20–24-vuotiailla kuin 15–19-vuotiailla. Toisaalta lukion tai ammattikoulun jälkeen 20–24-vuoden iässä nuoret voivat lukea pääsykokeisiin tai suorittaa asevelvollisuutta. Tämä selittää, miksi osa tämän ikäisistä ei ole työelämässä eikä opiskelema-

sa. Vuonna 2016 koulutuksen ja työn ulkopuolella olleista 20–24-vuotiaista nuorista noin joka kolmas ei ollut kuitenkaan suorittanut toisen asteen tutkintoa. (Tilastokeskus 2016.)

Toimeentulo-ongelmat ja työttömyys ovat merkittävästi yleisempiä vain perusasteen koulutuksen suorittaneilla, kun verrataan koulutettuihin nuoriin aikuisiin. Vain peruskoulun suorittaneilla on myös terveyteen ja erityisesti psyykkiseen terveyteen liittyviä ongelmia sekä elämänhallinnan ongelmia. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018c; Marttunen ym. 2014: 144; Scott ym. 2013.) Koulumenestyksen lasku, poissaolot, passiivisuus, syrjään vetäytyminen sekä aloitekyvyttömyys liittyvät usein alkavaan mielenterveyden häiriöön (Marttunen ym. 2014: 144).

Tasa-arvokeskustelussa onkin noussut huoli poikien ja miesten sosiaalisesta osallisuudesta ja syrjäytymisestä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017). Esimerkiksi vuoden 2014 tutkimuksen perusteella miehet ovat suuremmissa syrjäytymisen riskissä kuin naiset. Naiset olivat käyneet lukion sekä opisto- tai korkeakoulutasoisen ammatillisen koulutuksen miehiä useammin. Naiset olivat myös olleet miehiä useammin ja pidempään työssä. Miehillä oli mainintoja haitallisesta päihteiden käytöstä enemmän kuin naisilla. (Ahola ym. 2014: 3446.)

Syrjäytyminen on valtava ongelma, sillä se ei vaikuta vain yksilöön, vaan tulevaisuudessa mahdollisesti myös hänen jälkeläistensä elämään. Syrjäytyminen aiheuttaa moninaisia kustannuksia yhteiskunnalle. (Aalberg – Siimes 2007: 137.) Pelkästään yhden nuoren perustoimeentulon bruttokustannukset yhteiskunnalle 40 vuoden ajalta maksavat 740 000 euroa. Luku ei sisällä toimeentulotukea eikä syrjäytymisestä johtuvia muita kustannuksia. (Nuorten yhteiskuntatakuu 2013: 76.)

Korkeatasoinen koulutus ja työttömyyden pysyminen lyhytjaksoisena ehkäisevät työkyvyn heikkenemistä. Työttömien työkykyä olisi tuettava erilaisin keinoin ja työllistymistä edesautettava interventioin. (Hult – Saaranen – Pietilä 2017: 86.) Näillä keinoin elämänlaatu paranee, nuori tuntee kuuluvansa yhteiskuntaan ja mahdollisesti syrjäytymisriski pienenee (Berg 2017: 68).

5 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoite ja tutkimustehtävät

Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata Matti-hankkeessa olevien nuorten miesten näkemyksiä elämästään ja heidän kuvauksistaan nostaa esille mahdollisia elämän suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä. Tavoitteena on tuottaa Matti-hankkeelle lisää tietoa suojaavista tekijöistä ja riskitekijöistä. Tiedon avulla työpajoilla voitaisiin tunnistaa riskitekijöitä ja vahvistaa sekä tukea nuorten suojaavia tekijöitä erilaisin menetelmin.

Tutkimustehtävät:

1. Millaisia suojaavia tekijöitä nuorilla on ollut elämän aikana?
2. Millaisia riskitekijöitä nuorilla on ollut elämän aikana?

6 Opinnäytetyön toteutus

6.1 Menetelmät

Opinnäytetyö toteutettiin laadullisin menetelmin ja aineiston hankinnassa käytettiin teemahaastattelua, joka oli kerätty vuoden 2017 loppupuolella osana ESR-hanketta, Matti – miesten matkat työhön. Aineisto oli valmis haastatteluaineisto. Haastattelu on tehty teemahaastattelun menetelmällä, jossa on hyödynnetty etnografista menetelmää. Etnografian päätehtävänä on kuvailu sekä havaintojen tekeminen. (Matti – Miesten matkat työhön 2016.)

Menetelmänä teemahaastattelu on puolistrukturoitu haastattelu. Teemahaastattelussa teemat ja aihepiirit ovat tiedossa ja kaikille haastateltaville samoja, mutta kysymysten tarkka esittämisjärjestys ja muoto vaihtelevat. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 125.) Metodologisesti teemahaastattelussa kiinnitetään huomiota ihmisten tulkintoihin asioista. Korostetaan, miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. Tutkittavan vapaalle puheelle annetaan mahdollisuus, vaikka etukäteen päätetyt teemat pyritään keskustelemaan kaikkien kanssa. On makuasia, pitääkö kaikille kysyjille esittää samat kysymykset, pitääkö kysymykset kysyä tietyssä järjestyksessä ja täytyykö sanamuoto olla kysymyksissä sama. (Tuomi – Sarajärvi 2018: 88.) Tässä haastattelumuodossa pyritään kuitenkin löytämään vastauksia tutkimustehtävän tai tutkimuksen

ongelmanasettelun mukaan. Erityisesti teemahaastatteluja on käytetty aineistojen keruuseen hoitotieteissä. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 125–126.)

Käytimme Matti-hankkeen valmista haastatteluaineistoa, joka oli kerätty vuonna 2017 työpajoilla. Työpajan työntekijät olivat haastatelleet nuoria miehiä teemahaastattelun menetelmin ja haastattelut oltiin valmiiksi litteroitu. Haastattelurungon teemoja oli yhteensä yhdeksän. Haastattelun teemat koostuivat taustatiedoista, koulutus- ja työosioista, lapsuuden perhetekijöistä, Elämänkulku-pajojen merkityksistä nuorille, elämän merkityksellisistä käännekohdista, osaamisesta ja pystyvyysuskomuksista, hyvinvoinnista ja luottamuksesta sekä palveluiden merkityksistä nuorille. Haastatteluiden perusideana oli, että aluksi tai lopuksi kysytään perustietoja. Haastatteluiden tarkoituksena oli hakea nuorten kokemuksellista tietoa heidän elämästään ja työpajatoimintaan liittyvistä asioista. Tarkoituksena oli keskustella asioista, että ei esitetä vain suoria kysymyksiä. Teemahaastattelu-lomakkeen olivat laatineet hankkeen toimijat ja nuorten miesten haastattelijoina toimivat työpajojen työntekijät. Haastattelurunko löytyy liitteestä 1.

6.2 Aineiston hankinta

Matti-hankkeen nuoret ovat Työ- ja elinkeinotoimiston kautta ohjattu nuortenpajoille viiden kuukauden harjoittelujaksolle. Kohderyhmän nuoria ei oltu haastateltu etukäteen, eikä myöskään mitenkään erityisesti hanketta koordinoivien puolelta valittu Matti-hankkeeseen. Työpajojen nuoret miehet osallistuivat omasta tahdostaan koko kehittämisprosessiin, jonka tarkoituksena oli selvittää muun muassa nuorten miesten elämänselämän ja elämänselännän kokemuksia, joiden avulla voitaisiin tulevaisuudessa edistää työpajanuorten motivaatiota, osallisuutta, itseohjautuvuutta ja hyvinvointia.

Haastatteluja oli yhteensä 30. Haastatteluja oli Kouvolasta 20. Nämä haastattelut kestivät yhteensä 13 tuntia ja 25 minuuttia, luettavaa oli yhteensä 162 sivua. Helsingistä haastatteluja oli kymmenen, joiden litteroitu sivumäärä oli yhteensä 103. Nämä haastattelut olivat kestoltaan seitsemän tuntia ja 30 minuuttia. Haastateltavat olivat iältään 17–30-vuotiaita.

Aineistosta nousi näkyvästi esille kolme kouvolaalaisen nuoren ja kolme helsinkiläisen nuoren haastattelua, jotka vastasivat parhaiten tutkimustehtäviin. Kuuden nuoren mie-

hen haastattelut olivat yhteensä kestoaltaan neljä tuntia ja 20 minuuttia. Haastatteluiden litteroitu sivumäärä oli yhteensä 61.

Opinnäytetyöhön valikoituneiden haastatteluiden nuoret miehet olivat iältään 18–26-vuotiaita. Näiden nuorten miesten haastattelut opinnäytetyöhön valikoituivat haastatteluiden sisällön perusteella. Nuorten miesten elämänkulkukuvauksista etsittiin suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä. Analysoinnin tasapuolisuuden vuoksi valikoitui molemmista kaupungeista sama määrä haastatteluja. Näiden kuuden nuoren miehen haastattelut nousivat esiin kaikista 30 haastattelusta, sillä heidän haastatteluista löytyi monipuolisesti vastauksia tutkimustehtäviin.

Puolella kuudesta valikoituneesta nuoresta miehestä ei ollut toisen asteen tutkintoa, sillä tutkinnot olivat jääneet kesken motivaation puutteen vuoksi. Muutamalla nuorella oli aikaisempaa työkokemusta, mutta heistä osa oli kuitenkin ollut nyt pidempään työttömänä. Osalla nuorista miehistä ei ollut mitään työkokemusta tai työkokemukset, joita nuorilla oli ollut, olivat pääasiassa kesätyökokemuksia.

Opinnäytetyön alussa haettiin aiempaa tutkittua tietoa aiheesta erilaisista tietokannoista, joiden avulla teoreettiset lähtökohdat muodostuivat. Aluksi etsittiin tietoa Matti-hankkeesta. Selvitettiin, mikä on Matti-hanke, mitä hanke pitää sisällään ja mihin hanke pyrkii. Käsitteen määrittelyssä avattiin käsitteet nuoruus, syrjäytyminen, suojaavat tekijät ja riskitekijät, sillä nämä käsitteet liittyvät keskeisesti opinnäytetyöhön.

Opinnäytetyön käsitteiden määrittelyyn etsittiin aiempaa tutkittua tietoa aiheesta erilaisista tietokannoista, kirjoista, manuaalisesti Googlen haun kautta ja kirjastosta. Tutkimuksia löytyi eniten MEDIC ja CINAHL tietokannoista. Tietokantojen hakusanoina käytettiin exclusion, syrj* AND nuor*, nuor* AND työttöm* AND koulu*, nuor* AND kehit*, school dropout AND young. Näiden hakusanojen avulla löytyi kaksi väitöskirjaa ja neljä erilaista tutkimusta, joista kolme oli kansainvälisiä tutkimuksia ja niistä kaksi oli vertaisarvioituja. Hakua täydennettiin vielä manuaalisesti ja sitä kautta löytyi vielä yksi väitöskirja ja neljä tutkimusta, joista kaksi oli kansainvälisiä tutkimuksia. Yhteensä tutkimuksia löytyi yhdeksän ja väitöskirjoja kolme. Liitteessä 4 on eritelty tehdyt tiedonhauk käytetyistä tietokannoista ja ne tutkimukset, joita käytettiin opinnäytetyössä.

6.3 Aineiston analysointi

Aineiston analyysissä käytettiin induktiivista eli aineistolähtöistä sisällönanalyysin menetelmää. Yleisesti sisällönanalyysi menetelmänä pyrkii järjestämään aineiston tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta sen sisältämää tietoa. Laadullisen aineiston analysoinnissa pyritään lisäämään informaatioarvoa, jolloin hajanaisesta aineistosta tuotetaan yhtenäistä ja selkeää informaatiota tutkittavasta ilmiöstä. Selkeän analyysin avulla voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Laadullinen käsittely perustuu loogiseen tulkintaan ja päättelyyn, jossa aineisto pilkotaan aluksi osiin, käsitellään ja lopuksi luodaan uudella tavalla uudestaan loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysiä tehdään prosessin jokaisessa vaiheessa. (Tuomi – Sarajärvi 2018: 122.)

Induktiivisessa sisällönanalyysissä luokitellaan sanoja niiden teoreettisen merkityksen perusteella (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 167). Induktiivisessa sisällönanalyysissä tutkimuksen pääpaino on aineistossa. Induktiivisuus tarkoittaa sitä, että edetään yksittäisistä havainnoista yleisempiin väitteisiin. Aineistolähtöisessä työssä on pysyttävä tiukasti aineistossa ja tutkijan on suljettava omat ennakkoluulot ja teoriat pois. Tutkijan pitää reflektoida tekojaan ja arvioida tutkimuksensa pätevyyttä ja luotettavuutta. Lukijalle annetaan tietoa tutkimuksen taustoista ja tutkimusprosessin aikana tehdyistä valinnoista. (Puusniekka – Saaranen-Kauppinen 2006.)

Aineistoon tutustuminen aloitettiin ensin haastatteluiden lukemisella, joista valikoitui yhteensä kuusi haastattelua, jotka vastasivat parhaiten tutkimustehtäviin. Molemmista tutkimustehtävistä tehtiin erilliset sisällönanalyysit, sillä tämä tapa oli selkein tapa toteuttaa käytännössä. Aluksi haastatteluaineistosta etsittiin riskitekijöitä, jotka liittyivät toiseen tutkimustehtävään. Aineistosta löytyneitä riskitekijöitä alleviivattiin, jotta kaikki oleellinen tieto olisi selkeästi nähtävillä. Tässä oli oltava tarkkana, että alleviivattaisiin opinnäytetyön kannalta vain olennaiset ilmaukset. Samanlainen työ tehtiin myös toisen tutkimustehtävän kanssa eli alleviivattiin haastatteluista kaikki oleellinen tieto myös suojaavista tekijöistä.

Aineistosta löytyneet ilmaukset käytiin huolellisesti läpi. Laadullisen aineiston analyysi on kolmivaiheinen, johon kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli käsitteellistäminen. Pelkistämässä aineistosta karsitaan tutkimustehtävälle kaikki epäolennainen pois. Tämä toteutettiin niin, että tiivistettiin ja pilkottiin haastatteluja osiin ja jätettiin jäljelle vain tutkimustehtävälle oleellinen tieto.

Tämän jälkeen jaoteltiin alustavasti samaa ilmiötä kuvaavat pelkistetyt ilmaisut ryhmiin. Joistakin lauseista syntyi useita pelkistettyjä ilmauksia. (Tuomi – Sarajärvi 2018: 122–124.) Esimerkit pelkistetyistä ilmauksista löytyvät taulukosta 2.

Taulukko 2. Pelkistäminen alkuperäisilmauksista. Esimerkki riskitekijöistä.

Alkuperäiset ilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset
V: Peruskoulun suoritin, pääsin peruskoulun marraskuussa 2016, ja sitten sen jälkeen olin vaan.	Peruskoulun suorittanut 2016. Peruskoulun jälkeen ollut vaan.
V: En mä kyllä töissä oo ollu mistä palkkaa saa mut kyl mä oon töissä, joutunu olemaan, korvaustöissä.	Ei ole ollut palkkatöissä. Ollut korvaustöissä.
V: Ennen ku mä tulin Metalli-pajaan mä olin kaks vuotta työttömänä, että ei tullu töitä.	Ollut työttömänä kaksi vuotta ennen Metalli-pajaa.
V: On aika paljo painanu sit se, ylipäätänsä tää työttömyys täällä et just kun Loviisassa olin ni siel ei oikeestaa mitää saanu aikaseks. V: Koko ajan mä sielt yritin ettii töitä mut, ei oikee mistää vastattu et vissii kahest paikast kokosinä aikana ku asuin siel ni vastattii ja neki oli automaattiviestit et, se työllistymistilanne on ihan kamala siellä et pitää olla joko suhteita tai sitte lähtee pois.	Työttömyys painanut. Loviisassa ei saanut mitään aikaiseksi. Etsinyt töitä siellä, mutta työllisyystilanne ollut kamala.
K: Ootko sä missään töissä ollu tähän mennessä? V: En ole ollu missään töissä, olen hakenu töitä kuitenkin.	Ei ole ollut töissä, hakenut töitä.

Aineiston pelkistämisen jälkeen pelkistetyt ilmaisut ryhmiteltiin. Pelkistetyt ilmaukset käytiin tarkasti läpi ja samaa ilmiötä tarkoittavat käsitteet ryhmiteltiin ja yhdistettiin eri luokiksi ja näin muodostuivat alaluokat. Alaluokkien nimet muodostuivat sisällön merkityksen mukaan. Luokittelussa aineisto muodostuu tiiviimmäksi, koska yksittäiset tekijät

liitetään yleisempiin käsitteisiin. Luokittelua jatkettiin niin, että samankaltaiset alaluokat yhdistettiin ja niistä muodostui yläluokkia, jotka käsitteellistettiin teoreettisesti alaluokkien sisällön mukaan. Yläluokista muodostettiin edelleen pääluokka, joka on yhteydessä tutkimustehtävään. Koko analyysin ajan tarkkailtiin, että aineistossa pysyy kosketus alkuperäisaineistoon. Lopuksi analyysien pohjalta muodostettiin yhteenveto, jossa kuvataan analyysien tuottamat tulokset. (Tuomi – Sarajärvi 2018: 124–125.) Taulukosta 3. löytyvät esimerkit pelkistetyistä ilmauksista ja alaluokista.

Taulukko 3. Pelkistämisestä ryhmittely alaluokkiin.

Pelkistetty ilmaisu	Alaluokat
Peruskoulun suorittanut 2016. Peruskoulun jälkeen ollut vaan.	Työttömyys
Ei ole ollut palkkatöissä.	
Ollut korvaustöissä.	
Ollut työttömänä kaksi vuotta ennen Metallipajaa.	
Työttömyys painanut. Loviisassa ei saanut mitään aikaiseksi. Etsinyt töitä siellä, mutta työllisyystilanne ollut kamala.	
Ei ole ollut töissä, hakenut töitä.	
Raha ei riitä koskaan.	Rahattomuus
Salannut vanhemmilta velkansa.	
Olisi tyytyväinen, jos olisi muuttanut kodista pois. Luottotietojen puuttumisen vuoksi se kestää.	
Velat alkaneet kasvaa.	

Alaluokat ryhmiteltiin yhteensä kymmeneen yläluokkaan, joista muodostui kaksi pääluokkaa suojaavat tekijät ja riskitekijät. Taulukossa 4. esimerkki ala-, ylä- ja pääluokasta.

Taulukko 4. Alaluokkien ryhmittely yläluokkiin ja yläluokista pääluokkaan.

Alaluokat	Yläluokat	Pääluokka
Työttömyys	Taloudelliset haasteet	Riskitekijät
Rahattomuus		
Koulu ei motivoi	Koulunkäynnin haasteet	
Toisen asteen koulu jäänyt kesken		
Vaikeudet koulunkäynnissä		
Oppimisvaikeus		
Aggressiivisuus		

7 Tulokset

7.1 Suojaavat tekijät nuorten elämässä

Haastatteluaineistosta etsittiin nuorten miesten suojaavia tekijöitä. Aineistosta nousi keskeisesti esiin läheisten tuki, mahdollisuus itsensä toteuttamiseen, harrastukset, kouluttautuminen sekä työllistyminen. Kuviossa 3. on selkeämmin eritelty tulokset ensimmäiseen tutkimustehtävään.

Läheisten tukeen suojaavana tekijänä sisältyi olennaisesti nuorilla perhe, vanhempien läsnäolo, sisarukset, ystävyysuhteet ja keskustelumahdollisuus. Elämän myönteisyys, merkityksellinen muutos elämässä ja tavoitteellisuus muodostivat yläluokan mahdollisuus itsensä toteuttamiseen. Harrastuksina nuorilla nousi esiin urheilu, vapaaehtoistyö, kiinnostus tekniikkaan ja taiteeseen. Kouluttautumisen alle sisältyi suunnitelmana kouluttautua ja koulutustausta. Työllistymiseen sisältyi työkokemus, suunnitelmana työllistyä ja työpajalta saatu tuki. Tarkemmin suojaavien tekijöiden ala-, ylä- ja pääluokka on jaoteltu liitteessä 2.

Kuvio 3. Tulokset nuorten miesten suojaavista tekijöistä

7.1.1 Läheisten tuki

Läheisten tuki nousi keskeisesti esiin nuorten miesten suojaavana tekijänä. Kaikilta nuorilta löytyi jokin läheinen, jonka kanssa pitää yhteyttä. Monella nuorista oli sisarusia. Osalla nuorista oli myös omia lapsia. Useimmat nuoret kokivat vanhempiensa kanssa välit hyviksi sekä kertoivat saaneensa tukea vanhemmiltaan. Monet nuoret miehet nostivat myös ystävät keskeisesti esille ja eräs nuorista koki oman isoisänsä kovin tärkeäksi ihmiseksi, jonka kanssa voi keskustella asioista.

Mul on sisaruksii paljon oon mä niitten kaa tekemisissä.

Mul on kaks lasta. Toinen synti kaks viikkoo sitten.

Puolfaija adoptoi mut kun mä olin kolme, niin se on nyt ollu mulle aina isähahmona.

Kaveriin oleva väli niin me ollaan ku veljeksii.

Ku mun ukkiki asuu.. Aikoinaan mä vaan kävin sen luona aika paljon, ku siel pysy puhuu asioit.

7.1.2 Mahdollisuus itsensä toteuttamiseen

Kaikilta nuorilta löytyi elämästä merkityksellisiä asioita. Vastauksista nousi esille erityisesti kohdat myönteisyys elämään, merkityksellinen muutos elämässä ja tavoitteellisuus. Moni nuorista koki olevansa tyytyväinen elämäänsä sekä piti sen hetkistä tilan-
nettaan mukavana. Nuoret osasivat myös kertoa, mitkä ovat heille tärkeitä asioita elä-
mässä, jotka tuovat elämään sisältöä ja iloa.

Kolme tärkeintä asiaa ovat perhe, ystävät ja oma hyvinvointi.

Kyl mä oon oikeestaan aika tyytyväinen nytten tähän hetkeen, kotona on ihan mukavaa ja töissä on mukava käydä. Et ihan on periaatteessa mukavat olot.

Nuorilla oli ollut paljon isoja muutoksia elämässä, jotka olivat vaikuttaneet positiivisesti heidän elämänkulkuunsa ja muuttaneet heidän asenteitaan elämään. Kävi ilmi, että nuoret olivat muuttaneet käytöstään parempaan suuntaan sekä motivoituneemmaksi sen myötä, kun olivat saaneet lapsia ja oppineet heidän kauttaan ottamaan enemmän vastuuta niin lapsistaan kuin itsestäänkin. Osa nuorista kertoi parhaaksi kokemuksekseen sen, kun saivat lääkityksensä kohdilleen. Toisilla parhaaksi kokemukseksi nousi pääsy erityisluokalle ja tämän myötä koulunkäynnin helpottuminen.

Ensimmäinen merkityksellinen tekijä oli se kun mulla, nainen jäi raskaaks, sitten kun oli vähän irtautunut nuori niin oli tehty kaikkee tyhmyyksiä ja sen jälkeen tuli-
kin aika iso muutos elämään ja loppu noi kaikki törttöilyt.

Sain, lääkityksen kohdilleen että sain ADHD:seen lääkkeet niin se on paras ko-
kemus.

Seitsemännen luokan puoleksavälis pääsin erityisluokalle.

Nuoret kertoivat tavoitteistaan, unelmistaan ja haaveistaan, joita pääsisivät tulevaisuu-
dessa toteuttamaan. Osa nuorista tunsii löytäneensä tulevan ammattinsa työpajan kaut-
ta. Nuoret haaveilivat tulevaisuudestaan ja kertoivat toiveistaan muuttaa ulkomaille.
Osalla nuorista oli myös tarkat viikkosuunnitelmat sen tukena, jotta saisivat varmasti
enemmän aikaiseksi arkisin ja onnistuisivat itsensä toteuttamisessa.

Mul on semmone, haave et mä haluisin joskus muuttaa Japaniin.

Mul on omas kotona kalenteri semmonen viikkokalenteri minkä mä oon tehny, et
siel on vuodeks ohjelmat tehty.

7.1.3 Harrastukset

Harrastukset nousivat tuloksissa myös keskeisesti esille. Monelta nuorelta löytyi useita harrastuksia, joita he mielellään harrastivat vapaa-ajallaan. Nuoret kokivat harrastukset myönteisenä asiana elämässä, joka tuo elämään sisältöä. Osa nuorista pohti, voisiko harrastuksesta tulla hänen tulevaisuuden ammattinsa. Monet nuoret miehet harrastivat urheilua mielellään. Osa oli kiinnostunut myös musiikista ja taiteesta. Muitakin harrastuksia löytyi, kuten VPK-toiminta sekä autojen korjaaminen.

Käyn salilla ja sun muuta. Pyöräilen ja pelaan jalkapalloa ja kaiken näköstä.

Mä oon pienest saakka piirtäny ja, maalaillu. Sit mä aloin 12-vuotiaan soittaa kitaraa.

Harrastuksena on autojen fiksaaminen ja oman tätä metallialan kehittämistä tuolla omassa kotona tietokoneen ääressä.

7.1.4 Kouluttautuminen

Nuoret kokivat kouluttautumismahdollisuudet tärkeänä asiana heidän elämässään, sillä ne lisäävät mahdollisuuksia työpaikan saamiseen. Nuorista osalla oli jo varsin monipuolisesti koulutus pohjaa ja valtaosa pohti jatkokouluttautumista tulevaisuudessa tai edellisen tutkinnon suorittamista loppuun. Muutama nuori oli saanut harjoittaa lisää omaa alaansa tai pitää yllä taitojaan työpajojen kautta.

Mä ajattelin hakee jonneki oppisopimuspaikkaan kultaseppä-, jotain sellast.

Mulla ois tyyliin pari kurssii aikuislukios jos mä menisin tekeen ne. Mut ollaan puhuttu tääl et mä voisin periaattees suorittaa sen loppuun.

Jos mä en täl koulutuksel pääse työllistymää kunnolla tai en työllisty haluamallani tavalla tai mikään näist muist mun suunnitelmist onnistu, totta kai mä lähen jatkokouluttautumaa sitte.

7.1.5 Työllistyminen

Nuorten haastatteluista nousi erityisesti esille suunnitelmana työllistyä, työkokemus ja työpajasta saatu tuki. Osa nuorista mainitsi haastatteluissa sen, että he suunnittelevat hakevansa töitä. Toiset olivatkin jo edenneet asian kanssa ja he olivat olleet työnhakijoina jo jonkun aikaa, mutta eivät olleet vielä työllistyneet. Muutamalla nuorella oli haa-

veita tulevaisuudessa töiden suhteen. Osa haluaisi perustaa oman firman tai nettikaupan ja kehittää omaa osaamistaan sillä unelma-alalla, jota sillä hetkellä opiskeli.

Tulevaisuudes tuun työllistää itteeni enemmän et toi, koulutus antaa mulle vaa periaattees ovet auki työmaailmaa, et suunnitelmis nyt on, päällimmäisenä ainaki et jonkunnäköstä asuntokauppaa yritän ainaki, sen jälkee, jossai vaihees todennäkösesti joku oma firma pystyy.

Onhan siel ollu pitempi aika millon ei ollu mitää mut koko ajan mul on ollu haku päällä, joka kerta oon hakenu töitä tai vastaavii.

Suurella osalla haastateltavista oli myös jonkinnäköistä kokemusta työelämästä. Osa nuorten työkokemuksista oli lähinnä kesätöistä. Muutama nuorista oli saanut töitä tuttavien kautta sekä nuoret kertoivat tehneensä vapaaehtoistyötä.

Mä teen joitain yhä keikkahommina mun vanhalle opettajalle.

Mun paras on ollu isän kaverin töissä. Siel mä sain kehittää mun metallialaa.

No kaupungilla kesätöissä noi, nurmikon leikkuut ja tollasii ja sit mie oon ollu, Spiraalis.

Nuoret kokivat työpaja toiminnan hyödylliseksi, koska se tuo sisältöä arkeen. Lisäksi nuoret olivat sitä mieltä, että työpaja kehittää työelämäänsä menemistä.

On siit sen verran hyötyä et ei tarvii kotona loikoilla ja istua.

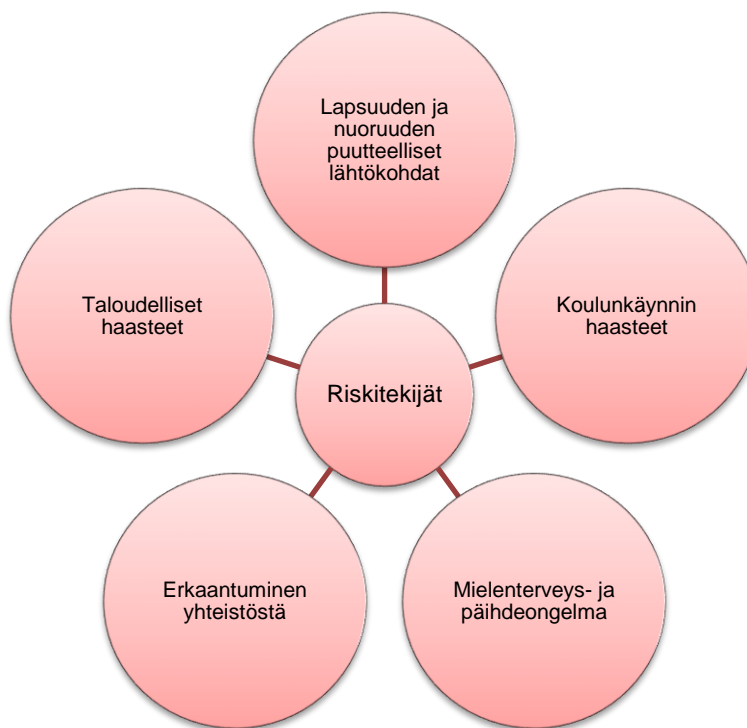
Mun mielest tää kehittää aika hyvin sitä työelämäänsä menemistä.

7.2 Riskitekijät nuorten elämässä

Tuloksiksi nuorten miesten riskitekijöinä nousi keskeisesti käsitteet lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset lähtökohdat, koulunkäynnin haasteet, mielenterveys- ja päihdeongelma, erkaantuminen yhteisöstä ja taloudelliset haasteet. Tulokset nuorten miesten riskitekijöistä on eritelty selkeämmin kuvioon 4.

Lapsuuden ja nuoruuden puutteellisiin lähtökohtiin nuorten riskitekijöinä sisältyi vanhempien työttömyys ja kouluttautumattomuus, nuoruuden ongelmat sekä lapsuuden puutteelliset kotiolot. Koulunkäynnin haasteisiin sisältyi motivaation puuttuminen koulunkäynnissä, toisen asteen koulutuksen kesken jääminen, koulunkäynnin haasteet, oppimisvaikeus ja aggressiivisuus. Mielenterveys- ja päihdeongelmiin sisältyi mielen-

terveysongelmat, masennus, ahdistus ja päihdeongelmat. Yhteisöstä erkaantumisen alle sisältyi välinpitämättömyys, syrjintä, kiusaaminen ja lähipiirin kaventuminen. Taloudellisissa haasteissa nousi esille nuorten työttömyys ja rahattomuus. Tarkemmin riskitekijöiden ala-, ylä- ja pääluokka on jaoteltu liitteessä 3.

Kuvio 4. Tulokset nuorten miesten riskitekijöistä

7.2.1 Lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset lähtökohdat

Lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset lähtökohdat nousivat keskeisenä riskitekijänä haastatteluista. Tähän sisältyvät erityisesti vanhempien työttömyys sekä kouluttautumattomuus, nuoruuden ongelmat ja lapsuuden puutteelliset kotiolot. Muutama nuorista kertoi, että vanhemmat olivat olleet työttömänä jossakin vaiheessa elämäänsä tai heidän vanhemmillaan ei ollut koulutusta.

No koulutust niil ei muistaakseni oo mut äiskä on siivoojana ja sitten isä on maalarina.

Suurin osa nuorista kertoi, että heillä oli ollut nuoruudessa erinäisiä ongelmia. Murrosikä oli osaltaan pahentanut asioita ja osalla perheen sisällä ei oltu asetettu nuorille rajoja, joten nuori oli saanut tehdä vapaasti, mitä itse haluaa. Nuoret kokivat myös saa-

neensa liikaa vastuuta nuoruudessaan ja siksi olivat tehneet huonoja päätöksiä elämässään. Osa nuorista oli joutunut poliisinkin kanssa tekemisiin, sillä heitä ei oltaisi muuten saatu kuriin.

Niin murrosikä vähä lähti lapasesta.

Siitä just ku on saanu päättää paljo elämässä ni tehny vähän huonompii päätöksiä siinä ja hölmöily ja keskittyny väärin asioihin.

Joka kerta mut sinne vietiin jostain poliisin vankilasta, jostain tutkinnasta mut haettiin sinne joka kerta.

Lapsuuden kotiloissakin oli ollut puutteita. Vastauksista nousi esille muun muassa köyhyys ja vanhempien läsnäolon puute. Nuoret kertoivat, että kotiolot eivät olleet heidän mielestään hyvät lapsuudessa. Nuoret olivat muuttaneet aikaisin pois kotoa, sillä kotona ei ollut kaikki asiat kunnossa. Osa nuorista taas kertoi, että ovat kärsineet siitä, kun vanhemmat olivat nuoria heidät saatuaan.

Mä lähin kotoota pois kun mä olin 14-vuotias niin, siitä päätellen millaset ne kotiolot on ollut jos ne ei omasta mielestä oo hyvät niin eiköhän silloin lapsi päättää ite lähtee.

Mä oon kärsiny mun lähtökohdista tosi paljon et mä oon syntynyt nuorelle äidille jolla ei välttämättä oo kaikki ollu ihan niin hallussa.

Nuoret mainitsivat myös köyhän lapsuuden, joka oli vaikuttanut perheen ja nuorten elämään. Nuoret mainitsivat myös, että he eivät olleet saaneet tarpeeksi tukea heidän vanhemmiltaan. Kotiolot olivat olleet puutteelliset eivätkä vanhemmat olleet läsnä lapsiensä arjessa.

Meil oli tosi köyhä lapsuus.

Mä oisin tarvinnu ne vanhemmat siihen ympärille. Kyllä mä oisin monta kertaa vaihtanu mun perheen jos oisin vaan voinu.

7.2.2 Koulunkäynnin haasteet

Suureksi riskitekijäksi nousi nuorten haastatteluissa koulunkäyntiin liittyvät haasteet. Erityisesti nousi esille kouluun liittyvät motivaatio-ongelmat, toisen asteen koulun kesken jääminen, yleiset vaikeudet koulunkäynnissä, aggressiivisuus ja oppimisvaikeudet. Kouluun motivoituminen oli ollut haastavaa, sillä nuorilla ei ollut tietoa siitä, mitä he haluaisivat tehdä tulevaisuudessa. Nuoret eivät myöskään paneutuneet niihin aineisiin,

jotka eivät heitä kiinnostaneet. Kuitenkin osalla nuorista kouluarvosanat olivat olleet hyviä niissä aineissa, jotka olivat nuorta kiinnostaneet.

Mä oon ollu periaattees ihan eksykses, siitä et mitä mä haluun tehdä.

Mä en oo koskaan menestyny koulus hirveen hyvin kun mä en oo, keskittyny mihinkään mikä mua ei oo kiinnostanu.

Muutamalla nuorella oli jäänyt toisen asteen koulutus kesken, sillä sitä omaa kiinnostuksen kohdetta ei ollut oikein löytynyt. Osa oli kuitenkin opiskellut montaakin eri alaa, mutta miltään alalta he eivät olleet saaneet tutkintoaan loppuun asti. Motivaation puute opinnoissa nousi keskeisenä esille sekä osalla esiintyi myös oppimisvaikeuksia. Keskittyminen koulunkäyntiin oli ollut vaikeaa, joka oli johtanut siihen, että numerot koulussa eivät ole olleet hyviä. Nuoret kertoivat myös, että he eivät olleet saaneet riittävästi tukea opintoihinsa, joten he olivat joutuneet käymään saman luokan monta kertaa uudelleen.

Merkonomien opinnot joita oli noin suunnilleen vuos ja kaks kuukautta. Kahen kuukauden jälkeen mä sitte pidin välivuoden siinä, ja päädyin metallille, olin sitä kuukauden ja vaihoin puulle.

En saanu todellankaan tukea että mä kävin neljä kertaa saman luokan.

Nuorilla esiintyi myös aggressiivisuutta koulumaailmassa. Nuoret kertoivat, että heitä olivat muut jopa pelänneet heidän aggressiivisuutensa vuoksi. Koulunkäyntiin oli liittynyt osalla myös muita ongelmia, kuten koulusta erottamista sekä koulukotiin joutumista.

Ihmiset pelkäs mua kun mä, vedin kaikkii kiusaajii turpaan.

Joka koulusta missä olen ollut niin mut on erotettu.

7.2.3 Mielenterveys- ja päihdeongelma

Mielenterveys- ja päihdeongelmia nousi esille osalla nuorista. Alkoholin väärinkäyttöä tai muita päihdeongelmia esiintyi muutamalla vastaajista. Muutama nuorista kertoi myös olleensa aikaisemmin masentuneita, minkä oli laukaissut elämän vastoinkäymiset. Mielenterveys- ja päihdeongelmia oli suurimmalla osalla vastaajista, osa nuorista kertoi jopa olleensa hoidossa suljetulla osastolla. Nuoret kertoivat myös, että heitä alkaa helposti ahdistaa, jos eivät tunne ihmisiä.

Aika pahoi ongelmii alkoholin kanssa.

Iski masennus sillon niin, sitte ei pystyny käyä koulussa.

Minä olen kuusi kuukautta neljän seinän sisällä suljetussa osastossa.

Mua alkaa ahistaa tosi helposti jos mä en tunne niit.

7.2.4 Erkaantuminen yhteisöstä

Nuorten syrjäytymisen riskitekijöiksi nousi myös nuorten välinpitämättömyys, syrjintä, kiusaaminen ja lähipiirin kaventuminen. Erityisesti nuorten miesten suunnittelemattomuus näkyi nuorilla kiinnostuksen puutteena tulevaisuutta kohtaan. Osa nuorista ei halunnut sillä hetkellä ollenkaan vaikuttaa elämäänsä ja tulevaisuuteensa. Tämän lisäksi vastauksista nousi esille, että nuoret eivät osanneet kertoa omista vahvuuksistaan tai mitä he osaavat tehdä.

Mä olin ihan omilla teilläni ja tein mitä tykkäsin ja tein mitä lystäsin.

Ei ole oikeestaan suunnitelmia. Mä en yritä vaikuttaa elämääni paljon mitenkään että annan vaan mennä eteenpäin raiteillaan mitkä on nytte.

Kun en mä oikein kehu itteeni mä en osaa sanoo.

Nuorilla oli ollut elämässään myös ulkopuolisuuden kokemuksia, joista suurimpina olivat nousseet syrjityksi tuleminen sekä kiusaaminen. Nuorilla oli ollut kokemuksena, että heitä on syrjitty koulussa tai perheen sisällä. Nuorilla oli ollut kokemuksena, että heidän sisaruksensa eivät päästä heitä mukaan perheen sisäiseen porukkaan vaan he olivat ajaneet nuoren pois heidän läheltään. Tuloksissa yleisesti nousi kiusaaminen koulussa ja osa kertoikin, että kiusaamisesta oli jäänyt traumoja, jotka vaikuttivat edelleenkin heidän elämäänsä. Kiusaaminen ei ollut pelkästään henkistä väkivaltaa, vaan osa oli joutunut myös fyysisen väkivallan kohteeksi.

Mun sisarukset on vähän ajanu mut pois siit kehist. Emmä oman veljeni kaa olla puheväleis ku sil on riitaa mun iskän kaa, ja ku mä oon mun iskän kaa yhteistyössä tai väleissä niin se sitte ei muakaan halua nähä.

Mun selän päällä hakataan putken pätkällä ja mä sain siitä viel korvaukset sillo. Henkisii vammoi ja fyysisien vammojen tuottaminen.

Myös nuorten lähipiiri oli osalla kaventunut. Osa nuorista oli erkaantunut sukulaisistaan, menettänyt tärkeitä ihmisiä ympäriltään ja osalla oli vain vähän ystävyys-suhteita.

Muutama nuori ei esimerkiksi tuntenut omaa sukuaan tai toista vanhempaansa. He eivät olleet oikeastaan yrittäneetkään ottaa heihin yhteyttä, jonka vuoksi lähipiiri oli jäänyt pieneksi. Myös omaisen sairaus oli ollut syynä siihen, että nuori ei enää ollut yhteydessä läheiseen omaiseensa. Nuorilla oli ollut myös muita tukiverkkoja esimerkiksi isovanhemmat, mutta tukiverkko oli alkanut heiketä, isovanhemman muistin heikennettyä. Myös vähäiset ystävyyssuhteet nousivat esille vastauksista. Se oli ollut osalla nuorista oma päätös, mutta osalle ei ystäviä ollut vain löytynyt.

En mä tiä mitä mun fajjal on. En mä oo pitäny siihen yhteyttä enää pitkää aikaa.

Mä en tiedä mun, isän puolelt sukua oikeestaan yhtään mitään kun mä en oo nähny sitä sen jälkeen ku mä olin 12.

Ku mun ukkiki muutti tonne Lappeenrantaan. Aikoinaan mä vaan kävin sen luona aika paljon, ku siel pysty puhuu asioit. Mut nykyää silläki alkaa olee et se puolen tunnin pääst unohtaa asiat niin, se alkaa olla et emmä sitäkää enää nää.

Mut tosi vähän mä vietän, tai konkreettisesti vietän aikaa ihmisten kaa.

Mul ei ollu kavereit just, juuri yhtään ennen yläastetta.

7.2.5 Taloudelliset haasteet

Työttömyys ja toimeentulo-ongelmat nousivat keskeisinä asioina esille syrjäytymisen riskitekijöinä. Taloudellisiin haasteisiin sisältyvät käsitteet työttömyys sekä rahattomuus. Kuudesta nuoresta miehestä viisi oli kärsinyt työttömyydestä elämänsä aikana. Syynä oli ollut esimerkiksi se, että töitä ei ollut hakemisesta huolimatta ilmaantunut. Nuoret kertoivat kärsineensä myös pitkäaikaistyöttömyydestä kahden vuoden ajan.

En ole ollu missään töissä, olen hakenu töitä kuitenkin.

Ennen ku mä tulin Metalli-pajaan mä olin kaks vuotta työttömänä, että ei tullu töitä.

Haastatteluista nousi myös esille, että nuorten työttömyys oli myös itse aiheutettua tai saamattomuutta. Nuoret olivat myös kärsineet toimeentulo-ongelmista. Osalla töitä oli ollut korvaustyön muodossa, jota oli pitänyt tehdä korvauksena rikoksen vuoksi. Vastauksista nousi myös keskeisenä esille nuorten rahaongelmat erityisesti velkaantuminen, joka oli heikentänyt taloudellista tilannetta.

Peruskoulun suoritin, pääsin peruskoulun marraskuussa 2016, ja sitten sen jälkeen olin vaan.

En mä kyllä töissä oo ollu mistä palkkaa saa mut kyl mä oon töissä, joutunu olemaan, korvaustöissä.

Mul oli vähän salattua vanhemmilta et mul oli velka ja kaikkee.

8 Pohdinta

8.1 Tulosten tarkastelu

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata Matti-hankkeessa olevien nuorten miesten näkemyksiä elämästään ja heidän kuvauksistaan nostaa esille mahdollisia elämän suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä. Opinnäytetyössä saatuja tuloksia voitaisiin jatkossa hyödyntää Matti-hankkeen työpajoilla ja mahdollisesti sairaanhoitajan ja terveydenhoitajan työssä.

Tuloksista nousee esille nuorten miesten elämän suojaavina tekijöinä itsensä toteuttaminen, harrastukset, kouluttautuminen ja työllistyminen. Myös läheisiltä saatu tuki nousee esille vahvana nuorten suojaavana tekijänä. Tuloksista nousseet nuorten miesten suojaavat tekijät osoittautuivat samankaltaisiksi kuin mielenterveyttä suojaavat tekijät. On tärkeää, että nuori kokee saavansa hyväksyntää, kannustusta ja tukea läheisiltään. Nuori saa kokemuksen siitä, että hänestä välitetään. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018a.) Nuoret nostavatkin perhe ja ystävyysuhteet tärkeiksi elämässään, ja tärkeää on, että kaikilta näiltä kuudelta mieheltä löytyy vähintään yksi läheinen ihminen. Läheisten tuki korostuukin juuri niinä vaikeina hetkinä, jolloin läheisiltä saatu tuki on korvaamatonta.

Tulokset osoittavat mahdollisuuden itsensä toteuttamiseen yhdeksi nuorten suojaavaksi tekijäksi. Nuorten on tärkeää kokea elämä hyvänä sekä merkityksellisenä ja luoda tavoitteita, joita kohti kulkea (Hietaharju – Nuuttila 2012: 14). Nuorten elämää voi helpottaa tieto siitä, mitkä asiat kiinnostavat ja missä asioissa he ovat hyviä. Tämän tiedon sisäistäminen voi helpottaa hakemista opiskelemaan tai töihin alalle, joka nuorta kiinnostaa. Nuoret nostavat vastauksista esille myös merkittävät muutokset, jotka ovat auttaneet heitä elämässä. Hyvänä esimerkkinä tästä on nuoren oppimisvaikeuden tunnistaminen, jonka johdosta nuori pääsi erityisluokalle ja täten häntä voidaan paremmin

tukea opiskeluissa. Merkittävää on myös, että nuorilla on tavoitteita ja haaveita elämässään, joita kohti kulkea.

Harrastaminen ja mielenkiinnon kohteet ovat tärkeitä asioita elämässä. Ne luovat vapaa-ajalle jotain mielekästä tekemistä ja se on tärkeää elämän ilon kannalta. Nuori saa kokea kuuluvansa yhteisöön, mikä vaikuttaa voimakkaasti nuoren hyvinvointiin. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2015.) Nuorille on tärkeää, että vapaa-ajalla on sellaista tekemistä, josta nauttii ja on valmis antamaan sille aikaa. Urheilusta ja muista harrastuksista saa myös hyvää tasapainoa muulle elämälle. Harrastusten parissa voi hetkeksi unohtaa stressaavan elämäntilanteen ja keskittyä vain tähän hetkeen. (Wahlbeck ym. 2017: 989.)

Tuloksista nousee esille myös koulutuksen ja työllistymisen suora yhteys suojaaviin tekijöihin. Koulutetuilla nuorilla on paremmat mahdollisuudet työllistyä kuin kouluttamattomilla nuorilla. Työttömyydellä on taas yhteys köyhyyteen. Kouluja käyneet ja työssäkäyvät nuoret ovat todennäköisesti myös paremmin toimeentulevia verrattuna kouluttautumattomiin nuoriin. On myös todettu, että nämä kouluttautuneet nuoret kokevat vähemmän yksinäisyyttä ja harrastavat enemmän kuin huonompitulaiset tai muuten syrjään jääneet nuoret. (Suurpää 2016: 11.) Nuoret miehet kertovat myös työpajapäivien rytmittävän heidän arkeaan ja ne antavat syyn nousta uuteen päivään. Nuoret kokevat tärkeäksi, että heidän elämässään on säännöllisyyttä ja rytmiä, joka pitää heidät kiinni arjessa.

On kuitenkin tärkeää muistaa, että suojaavat tekijät ovat hyvin yksilöllisiä. Kaikki eivät koe tiettyjä suojaavia tekijöitä itsellään suojaavina. Nuorella on voinut olla rankka lapsuus, joka mielletään helposti riskitekijäksi. Kuitenkin nuori itse voi kokea tämän kokemuksen hänen vahvuutenaan. Nuori on kokenut vaikeita asioita lapsuudessaan, mutta ne ovat kasvattaneet häntä ja kokemuksesta on ajan myötä muovautunut hänen suojaava tekijänsä. (Laajasalo – Pirkkola 2012: 10–11.) Suojaavien tekijöiden ja riskitekijöiden määrittäminen ei ole täysin suoraviivaista, jonka huomasimme myös lukiessamme nuorten haastatteluja.

Tuloksista nuorten miesten elämän riskitekijöinä nousee esille haasteet koulunkäynnissä, mielenterveys- ja päihdeongelmat, yhteisöstä erkaantuminen ja taloudelliset haasteet. Myös lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset lähtökohdat nousevat esille nuorten riskitekijöinä. Tuloksista nousseiden nuorten miesten riskitekijöissä on paljon saman-

kaltaisuuksia kuin syrjäytymisen riskitekijöissä. Syrjäytymisen riskitekijöistä löytyykin runsaasti erilaista tutkimustietoa.

Tuloksista nousee esille riskitekijöiksi lapsuuden puutteellisissa lähtökohdissa olennaisesti vanhempien työttömyys ja kouluttautumattomuus. Vanhempien työttömyys ja taloudelliset ongelmat lisäävät lapsen ja nuoren psyykkistä kuormittavuutta, joka heijastuu lasten suotuisaan kehitykseen (Wahlbeck ym. 2017: 985). Vanhempien hyvinvoinnin ongelmat voivat jatkua myös heidän lapsillaan. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016b). Köyhän perheen lapselta voi jäädä esimerkiksi urheiluharrastus käymättä perheen taloudellisen tilanteen vuoksi, joka estää lapselta mahdollisuuden saada uusia ystäviä. Tällöin voi käydä niin, että lapsi jää sosiaalistensuhteiden ulkopuolelle jo varhaisessa vaiheessa. Nuorilla on ollut elämässään myös tilanteita, joissa vanhemmat eivät ole olleet läsnä nuoren arjessa. Vanhempien puuttuminen lapsen ympäriltä lisää lapsessa turvattomuuden tunnetta. Lapsen tukiverkon ollessa puutteellinen voi se heijastua myös lapsen käyttäytymiseen ja mahdollisesti jopa johtaa käytöshäiriöihin (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018a).

Olennaisena tuloksista nousee esille nuorten koulunkäynnin haasteet. Nuorilla ei ole ollut kiinnostusta koulunkäyntiin, joten toisen asteen koulutus on jäänyt kesken. Toisen asteen koulutuksen kesken jättäminen onkin suurempaa nuorilla, joilla on heikompi sosiaaliekonominen asema. Lisäksi huonot sosiaaliset suhteet opettajiin sekä ystäviin vaikuttavat nuorten koulun kesken jättämiseen. (Winding – Andersen 2015: 1.) Haasteita nuorten koulunkäymiseen voivat lisäksi luoda oppimisvaikeudet, joiden vuoksi koulumenestys saattaa olla heikkoa. Oppimisvaikeudet voivat asettaa nuoren myös kiusaamisen kohteeksi ja kiusatuksi tuleminen voi altistaa nuoren helpommin jäämään kotiin. Nuori ei koe koulua enää mukavaksi ympäristöksi ja tällöin oppiminenkin kärsii. Nuoret ryhtyvät suojaamaan itseään kiusaajilta väkivaltaisella käytöksellä, jolloin nuoren käyttäytymishäiriöt nousevat esiin (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2017). Tällainen nuorten aggressiivinen käytös koulumaailmassa nousee esille myös tuloksista.

Mielenterveys- ja päihdeongelmat nousevat tuloksista esille nuorten riskitekijöinä. Mielenterveys- ja päihdeongelmat kulkevatkin toisinaan käsi kädessä. Jos nuorella on henkisesti huono olla, lähtee hän luonnollisesti hakemaan apua. Nuorilla joilla ei ole vahvaa tukiverkkoa ympärillään voivat lähteä hakemaan apua päihteistä. Nuorten vähäisillä voimavaroilla, kuten ystävien tuella, itsetunnolla ja terveydellä onkin olemassa yhteys nuorten päihteiden käyttöön (Pirkanen ym. 2013: 124). Päihteet tuovat hetkek-

si paremman olon nuorelle. Ahdistus ei kuitenkaan helpotu kuin väliaikaisesti, jolloin alkaa päihteiden käyttö väärin ja runsaasti. Päihteiden käyttö lisää psyykkisten oireiden riskiä, esimerkiksi alkoholin runsas käyttö voi aiheuttaa ahdistuneisuutta ja masennusoireita. (Kuronen 2010: 328; Aalto 2017.) Koulunkäynti saattaa tätä myötä kärsiä ja nuori saattaa nähdä kotiin jäämisen parempana vaihtoehtona enemmän kuin kouluun menemisen. Nuoren pitkäaikainen kiusaaminen ja koulunkäynnin vaikeudet voivat myös altistaa masennukselle. Koulumenestyksen lasku, poissaolot, passiivisuus, syrjään vetäytyminen ja aloitekyvyttömyys liittyvätkin usein alkavaan mielenterveyden häiriöön (Marttunen ym. 2014: 144).

Erityisesti kiusaamisen kokemukset ja syrjintä nousevat nuorilla esiin riskitekijöinä yhteisöstä erkaantumisessa. Nuorilla on kokemuksina, että heitä on syrjitty niin koulussa kuin kotonakin perheen sisällä. Nämä nuoret ovat hyvin huonossa asemassa, sillä jos heidän perustarpeitaan, kuten hyväksytyksi tulemista ei pystytä täyttämään, heijastuu se heidän kehitykseensä (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018a). Nuorilla oli myös kuollut läheisiä ympäriltä tai muuten vain läheisiä ihmisiä kadonnut heidän elämästään, joka olennaisena osana pienentää heidän tukiverkkoaan. Läheisen ihmisen menettäminen voi olla vaikeakin asia nuorelle käsittää ja jos häneltä puuttuu ihminen, jonka kanssa keskustella asioista on tilanne entistä vaikeampi.

Tuloksista nousseet taloudelliset haasteet, kuten työttömyys ja rahattomuus lisäävät nuorten syrjäytymisen riskiä. Nuorilla miehillä oli lähes kaikilla käytynä ainoastaan peruskoulu. Työttömyys ja toimeentulo-ongelmat ovatkin selvästi yleisempiä vain perusteen koulutuksen suorittaneilla verrattuna koulutettuihin nuoriin aikuisiin (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2018c). Työttömyyden kestäessä pidempään nuoren kynnys töihin hakemiseen myös kasvaa. Nuorista töiden hakeminen saattaa tuntua raskaalta ja myös taloudelliset ongelmat saattavat aiheuttaa paineita. Nuori saattaa hävetä rahattomuuttaan ja jää mieluummin kotiin kuin näkee ystäviään. Näin myös nuoren lähipiiri voi alkaa kaventumaan, jonka vuoksi myös syrjäytymisen riski kasvaa. Vain peruskoulun suorittaneilla nuorilla on myös havaittu erityisesti psyykkiseen terveyteen liittyviä ongelmia sekä elämänhallinnan ongelmia (Marttunen ym. 2014: 144).

Teoriasta tiedämme, että syrjäytyminen on moneen asiaan liittyvä ongelmakokonaisuus, johon liittyy sosiaalisia, taloudellisia ja terveydellisiä tekijöitä (Lehtonen – Kallunki 2013: 129). Tuloksista ilmenee, että nuorilla voi olla paljon riskitekijöitä, jotka ovat linkittyneet toisiinsa. Nuorilla voi olla paljon erilaisia ongelmia, jotka yhdessä lisäävät riskiä

syrjäytymiseen. Ongelmat ovat saattaneet alkaa kasaantua jo lapsuudesta alkaen tai sitten nuoruudessa tapahtuneet muutokset ovat osaltaan lisänneet syrjäytymisriskiä. Molemmissa tilanteissa varhainen puuttuminen on todella tärkeää. Kun lapsessa tai nuorella ruvetaan huomaamaan erilaisia merkkejä, kuten käytöshäiriöitä on niihin puuttuttava heti. Parhaimmassa tapauksessa tärkeää olisi ennaltaehkäistä ja vahvistaa nuorten suojaavia tekijöitä, jo ennen kuin nuorella edes ilmenee merkkejä riskitekijöistä. Yhteen ongelmaan on helpompaa saada ratkaisu, kuin suureen ongelmakokonaisuuteen.

Riskitekijöiden merkitys saattaa myös muuttua eri elämänvaiheissa. Sillä nuoruudessa ollaan usein haavoittuvimmillaan (Aalberg – Siimes 2007: 137). Ihmisen psyykkinen ja fyysinen kehitys ovat nuoruudessa voimakasta. Kiusaamisen kokemus nuoruudessa voi olla nuoren itsetunnolle hyvin vakavaa ja nuoren itsetunto on vaarassa laskea. Syrjäytymisriskin voimakkuuteen voi myös vaikuttaa se, kuinka herkkä nuori on ympäristön vaikutuksille. Kaikki yksilöt ovat erilaisia ja onkin tärkeää muistaa ottaa huomioon myös yksilöiden väliset erot.

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen etiikka on hyvä tieteellinen tapa, jolla pyritään vastaamaan kysymyksiin oikeista säännöistä, joita tutkijoiden tulee noudattaa toteuttaessaan tutkimusta (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 211). Opinnäytetyössä on noudatettu eettisyyttä koko prosessin ajan.

Tutkimuksen eettisyys on Suomessa sitouduttu turvaamaan Helsingin julistuksen mukaisesti (1964) (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 212). Helsingin julistus ohjaa myös hoitotieteellistä tutkimusta. Tämän lisäksi ANA (American Nurses Association) julkaisi vuonna 1995 hoitotieteellisen tutkimuksen eettiset ohjeet, jossa määritellään eettisiä periaatteita. Nämä ohjeet ohjaavat opinnäytetyötä. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 217–221, 225.)

Opinnäytetyössä on huomioitu nuorten miesten anonymiteetti ja luottamuksellisuus. Opinnäytetyössä saatuja tietoja ei luovuteta ulkopuolisille, eikä haastatteluista saatuja tietoja käytetä muuhun kuin sovittuun tarkoitukseen. Haastateltaville on kerrottu mahdollisuudesta kieltäytyä haastatteluun osallistumisesta ja sen keskeyttämisestä tarvittaessa. Haastateltavat tietävät, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista, mutta osallis-

tumisen täytyy perustua tietoiseen suostumukseen. Haastateltavien oikeuksiin kuuluvat myös riittävä tiedon saanti tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta selkeästi kerrottuna. Nämä tiedot on kerrottu haastateltaville ennen haastatteluiden aloittamista.

Opinnäytetyö on tarkistettu kokonaisuudessaan Turnitin-ohjelman avulla, joka tarkistaa työn alkuperän ja plagioinnin. Lopullisen Turnitin tarkistuksen jälkeen opinnäytetyöstä osoittautui kahden prosentin yhdenvertaisuutta eri tietokannoissa olevaan aineistoon. Tutkimuksen eri vaiheet olemme avanneet tarkasti, josta selviää se, että tuloksia ei ole vääristelty tai muutettu. Opinnäytetyön julkistamisen jälkeen haastatteluaineistot hävitetään asianmukaisesti. Olemme kirjoittaneet opinnäytetyön sopimuksen Matti-hankkeen kanssa.

Tutkimustoiminnan pyrkimyksenä on välttää virheitä, jonka vuoksi luotettavuuden tarkastelu on tärkeä osa tutkimusta (Tuomi – Sarajärvi 2018: 158). Yleisiä laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin kriteerejä ovat esittäneet aikaisemmin useat tutkijat. Luotettavuuskriteereitä laadullisessa tutkimuksessa voidaan arvioida esimerkiksi seuraavien käsitteiden avulla: uskottavuus, siirrettävyys, riippuvuus ja vahvistettavuus. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 197.)

Kuitenkaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole olemassa täysin yksiselitteisiä ohjeita, mutta tutkimusta kuuluu arvioida kokonaisuutena, jolloin sen johdonmukaisuus korostuu. Tutkimuksessa on tultava esille kohde ja tarkoitus, oma sitoumus, aineiston keruu, tutkimuksen tiedonantajat, tutkija-tiedonantaja-suhde, tutkimuksen kesto, tutkimuksen luotettavuus ja tutkimuksen raportointi. (Tuomi – Sarajärvi 2018: 163–164.) Opinnäytetyön kohde ja tarkoitus on kerrottu selvästi. Kohteena ovat nuoret miehet ja tarkoituksena oli etsiä nuorten miesten elämäntilanteista suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä. Nuorten syrjäytyminen on yhteiskunnallisesti merkittävä aihe, joka on esitelty selvästi opinnäytetyössä.

Laajan Matti-hankkeen yksi tuotoksista on haastatteluaineisto. Haastattelut oltiin kerätty teemahaastattelun menetelmällä 30 nuorelta mieheltä vuonna 2017. Haastattelijan on oltava puolueeton, eli hänen on kuunneltava haastateltavaa niin, että tutkija ei anna oman sukupuolen, uskonnon, iän, kansalaisuuden, poliittisen aseman tai muun sellaisen vaikuttaa havaitsemiseen tiedonantajan kertomuksista (Tuomi – Sarajärvi 2018: 160). Haastattelijan auki kirjoitettu litteraatti saattaa sisältää hänen tulkintaansa haastattelutilanteesta, joka voi omalta osaltaan heikentää luotettavuutta. Haastattelu tilan-

teena ja haastattelijan läsnäolo voivat vaikuttaa sisällön kulkuun sekä haastattelijan persoona saattaa vaikuttaa haastattelun sisältöön. Haastattelija on auki kirjoitetussa litteraatissa käyttänyt kuitenkin puhekieltä. Myös kaikki tauot puheessa sekä pienetkin äännähdykset on kirjoitettu auki.

Haastattelumenetelmänä on käytetty teemahaastattelua. Teemahaastattelussa haastattelun runko on sama kaikilla, mutta kysymysten järjestys riippuu haastateltavasta. (Tuomi – Sarajärvi 2018: 87–88.) Kaikista 30 haastattelusta valikoitui opinnäytetyöhömme kuusi nuorten miesten haastattelua, sillä heidän haastatteluiden sisällöt olivat sisällöltään kaikkein monipuolisimpia ja vastasivat parhaiten tutkimustehtäviin. Haastattelujen valitsemisen jälkeen haastattelut koodattiin niin, että kenenkään henkilöllisyys ei olisi selvitettävissä.

Haastattelutulosten luotettavuus laskee, kun haastatteluiden keruun ja haastatteluiden pohjalta tehdyt sisällönanalyysit toteutuivat eri henkilöiden toimesta. Omien tulkintojen riski tulosten analysoinnissa kasvaa sen myötä, kun haastattelun tekijät sekä haastatteluiden analysoijat ovat eri henkilöitä. Haastattelun pätevyyttä voi omalta osaltaan laskea myös, kun kysymyksiä on kysytty eri järjestyksessä sekä mahdollisesti eri sanamuodoin. Olisiko haastateltava vastannut eri tavalla johonkin kysymykseen, jos haastattelija olisi kysynyt ensin jonkun toisen kysymyksen? Onko haastateltava esimerkiksi johdatellut haastateltavaa kysymällä kysymyksiä tietyssä järjestyksessä.

Haastatteluiden luotettavuutta laskee myös, että haastattelijoina ovat toimineet monet eri henkilöt, joten kaikkien haastattelijoiden haastattelutyylit voivat vaihdella keskenään. Lisäksi haastattelijoiden vastaukset ovat harvasanaisia, joka voi myös alentaa luotettavuutta. Kuitenkin näissä kuudessa valitussa haastattelussa oli paljon laadullisia yhtäläisyyksiä, joka taas lisää opinnäytetyön luotettavuutta. Parkkila ym. (2000) mukaan uskottavuutta tuo tutkimukseen osallistuneiden riittävä kuvaus ja arvio kerätyn aineiston totuudenmukaisuudesta. Opinnäytetyössä haastateltavista nuorista miehistä on kerrottu kaikki olennaiset asiat, jotka ovat tarpeellista tietää opinnäytetyön kannalta.

Opinnäytetyössä tehtiin kaksi aineistolähtöistä sisällönanalyysiä, joissa aineisto ohjaa työn valmistumista. Sisällönanalyysin tarkoituksena on saada aikaan haastatteluaineistosta tiivis tuotos, joka kuvaa tutkittavaa ilmiötä. Tuloksena voi olla esimerkiksi käsiteluokitus, käsitejärjestelmä, malli tai käsitekartta. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 166.) Sisällönanalyysin luotettavuutta voisi horjuttaa esimerkiksi epäselvästi pel-

kistetyt käsitteet ja aineiston luokittelu, jolloin tutkittava ilmiö voi olla epäluotettava. Analyysia tehdessä voi tehdä virhepäätelmiä, jos on vakuuttunut omista johtopäätöksistään. (Kankkunen – Vehviläinen-Julkunen 2017: 197.)

Sisällönanalyysiä tehdessä suljettiin mielestä kaikki ennakkokäsitykset ja poimittiin haastatteluista ilmaukset, jotka olivat riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä. Kaksi henkilöä teki yhteistyössä sisällönanalyysit, jolloin virheiden mahdollisuus pienenee. Alkuperäisilmaukset on pelkistetty tarkasti ja harkinnanvaraisesti. Tämän jälkeen niistä muodostettiin alaluokkia ja niistä edelleen yläluokkia sekä pääluokka, jolloin on pyritty välttämään omaa tulkintaa ja virheitä. Teimme kuitenkin laadullisen aineiston sisällönanalyysin ensimmäistä kertaa ja menetelmä oli meille entuudestaan tuntematon.

Riskitekijöistä löytyi paljon enemmän tutkittua tietoa kuin suojaavista tekijöistä, joka voi heikentää tulosten luotettavuutta. Suojaavat tekijät ovat usein keskittyneet mielenterveyttä suojaaviin tekijöihin, jolloin myös opinnäytetyön teoriaosuus rajoittuu pitkälti myös siihen. Tämäkin voi osaltaan laskea luotettavuutta. Luotettavuutta voi myös laskea mahdolliset käännösvirheet kansainvälisistä lähteistä. Opinnäytetyön luotettavuutta nostattaa kuitenkin laadukkaat tutkimukset. Teoreettisen aineiston hankinta on esitetty selkeästi, josta lukijalle ei jää epäselväksi, kuinka tiedonhaku on toteutettu. Liitteessä 4. on eritelty opinnäytetyössä käytetyt tutkimukset yksinkertaisesti ja tarkasti, joka lisää opinnäytetyön uskottavuutta. Tiedonhakuun vaikutti myös, että osa tutkimuksista on jäänyt valikoitumatta aineiston saatavuuden vuoksi.

Siirrettävyys on myös yksi luotettavuuden kriteeri, eli onko tutkimuksen tulokset siirrettävissä tutkimuksen ulkopuolelle (Tuomi – Sarajärvi 2018: 162). Siirrettävyyttä lisää menetelmän tarkka ja yksityiskohtainen kuvaus, jotta ulkopuolinenkin pystyy toistamaan prosessin. Menetelmä, aineiston haku, luokittelu ja keskeisimmät tulokset on kuvattu opinnäytetyössä selkeästi ja tarkasti sekä niitä on havainnollistettu taulukoin ja kuvioin.

Sisällönanalyysi on kuvattu yksityiskohtaisesti ja selkeästi sekä tulokset ja johtopäätökset on esitelty opinnäytetyössä. Tulokset nousivat puhtaasti kootun aineiston pohjalta, sillä omia henkilökohtaisia näkemyksiä vältettiin. Opinnäytetyössä saadut tulokset tukevat aiempaa tietoperustaa, joka lisää tulosten vahvistettavuutta. Tulosten tarkastelussa on pohdittu tulosten yhteyttä aiempaan tutkittuun tietoon.

Haastatteluvastauksien tarkastelussa esiintyi ristiriitoja. Opinnäytetyössä on määritelty, mitkä ovat riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä. Kaikki ihmiset kokevat nämä asiat kuitenkin eritavoin. On vaikea tulkita, kokeeko nuori jonkin asian todellisuudessa itse riskitekijänä vai suojaavana tekijänä. Tapahtumat ja asiat ovat voineet aluksi tuntua riskitekijöiltä, mutta ajan kuluessa ne ovat kasvattaneet nuorta ja kokemukset ovat lopulta kääntyneet nuoren suojaavaksi tekijäksi.

8.3 Tulosten hyödynnettävyys ja kehittämishaasteet

Näitä tuloksista ilmenneitä suojaavia tekijöitä ja riskitekijöitä voitaisiin paremmin hyödyntää jo aikaisemmassa yksilön kehityksen vaiheessa ennaltaehkäisevässä mielessä. Nuorten suojaavia tekijöitä on tärkeä vahvistaa jo ennen kuin on edes viitteitä syrjään jäämisestä. Tällä tavoin voitaisiin ehkäistä nuorten syrjäytymistä, kun keskityttäisiin suojaavien tekijöiden vahvistamiseen sekä mahdollisten riskitekijöiden puuttumiseen varhaisessa vaiheessa. Neuvolan ja kouluterveydenhuollon rooli suojaavien tekijöiden tunnistamisessa ja niiden vahvistamisessa on tässä merkittävässä roolissa. Äitiysneuvoloissa voidaan kartoittaa tulevien vanhempien suojaavia tekijöitä ja lapsen syntymän jälkeen lastenneuvolassa alusta alkaen voidaan tukea muun muassa myönteisiä malleja, sosiaalista verkostoa sekä vanhempien ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Neuvolassa terveydenhoitajan on myös tunnistettava vanhempien mahdollisia riskitekijöitä ja ottaa asia vanhempien kanssa puheeksi, jos riskitekijöitä nousee esille.

Kouluterveydenhuollossa lapsen tai nuoren suojaavien tekijöiden vahvistaminen on tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Kouluterveydenhuollossa voidaan yhdessä pohtia nuoren ja hänen vanhempiensa kanssa heidän suojaavia tekijöitään. Yhdessä etsittäisiin keinoja, kuinka suojaavia tekijöitä voitaisiin vielä enemmän vahvistaa. Nuorten mahdollisia esiin nousseita riskitekijöitä on myös hyvä käydä läpi yhdessä vanhempien kanssa, jotta koko perhe osaisi tukea nuorta ja olla mukana nuoren elämässä.

Sairaanhoitajan näkökulmasta erityisesti suojaavien tekijöiden vahvistamiseen olisi hyvä keskittyä esimerkiksi psykiatrian puolella. Mielenterveyspotilaiden kanssa voitaisiin keskustella ja kartoittaa heidän suojaavia tekijöitä ja kehittää malleja, joiden avulla pyritäisiin suojaavia tekijöitä vahvistamaan. Tällä tavoin voitaisiin saada uutta näkökulmaa mielenterveyspotilaiden hoitoon. Keskityttäisiin enemmän potilaan suojaavien tekijöiden vahvistamiseen eikä pelkästään riskitekijöiden huomioimiseen.

Ihmisten on yleisesti helpompi käsitellä vastoinikäymisiä, kun suojaavia tekijöitä löytyy runsaasti. Ennaltaehkäisy on tehokas tapa estää ongelmien syntymistä. Siksi sairaanhoitajan ammatissa potilaiden suojaavia tekijöitä on tärkeää tunnistaa. Esimerkiksi vähänkin pidempiaikaisessa osastohoidossa olevan potilaan suojaavien tekijöiden tunnistaminen ja ylläpitäminen lisäävät potilaan henkistä hyvinvointia.

Matti-hankkeen työpajoilla voitaisiin myös keskittyä nuorten suojaavien tekijöiden vahvistamiseen. Työpaja toiminnassa voitaisiin paneutua enemmän nuorten miesten kiinnostuksen kohteisiin, jolloin nuorten motivaatio mahdollisesti nousee työpajoja kohtaan. Jos työpaja työskentely tuntuu mielenkiintoiselta, saattaa jonkun nuoren kiinnostus alaa kohtaan nousta niin paljon, että hän haluaa mennä tulevaisuudessa jatkokouluttautumaan tälle alalle.

Terveystenhoitajan ja sairaanhoitajan työn kehittämiseksi voitaisiin seuraavaksi tehdä laadullinen tutkimus, jossa haastateltaisiin terveydenhoitajia tai sairaanhoitajia syrjäytymisaiheeseen liittyen, esimerkiksi tunnistavatko he nuorten riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä. Haastattelussa voisi selvittää, onko heillä mielestään riittävästi keinoja suojaavien tekijöiden tukemiseen ja riskitekijöihin puuttumiseen. Osaavatko terveydenhoitajat puuttua neuvoloissa vanhempien riskitekijöihin ja vahvistaa suojaavia tekijöitä lapsen ollessa pieni, jotta ylisukupolvisen huono-osaisuuden kierre saataisiin katkaistua varhaisessa vaiheessa. Sekä osaavatko sairaanhoitajat kiinnittää huomiota mielenterveyspuolella nuorten riskitekijöihin ja suojaaviin tekijöihin. Kuinka hyvin nämä tekijät otetaan hoidon aikana huomioon ja keskustellaanko niistä tarpeeksi nuorten kanssa.

Yhtenä jatkotutkimusehdotuksena voisi olla myös, kuinka hyvin työpajat ovat ehkäisseet nuorten syrjäytymistä. Saada konkreettista näyttöä siitä, kuinka hyvin työpaja toiminnalla on saatu nuoria työelämään ja etenemään elämässään.

Lähteet

Aalberg, Veikko 2016. Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria. Duodecim. Verkkodokumentti. <<http://www.oppiporssi.fi/op/ljn00213/do>>. Luettu 12.1.2018.

Aalberg, Veikko – Siimes, Martti A 1999 ja 2007. Lapsesta aikuiseksi. Nuoren kypsyminen naiseksi tai mieheksi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Nemo. Uusitun laitoksen 2. painos. 15, 67–69, 71, 117–118, 123–124, 137, 140.

Aalto, Mauri 2017. Samanaikainen päihde- ja mielenterveyden häiriö. Päihdelinkki. Verkkodokumentti.
<<https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/mielenterveys/samanaikainen-paihde-ja-mielenterveyden-hairio>>. Luettu 22.10.2018.

Aapola, Sinikka 1999. Murrosikä ja sukupuoli. Vaasa: Ykkös-Offset Oy. 223–253.

Aarnio, Kia – Autio, Sari – Hiltunen, Virpi 2012. Skeema 2. Kehityopsykologia. Edita. 12–13, 22, 45, 102, 129.

Ahola, Kirsi – Joensuu, Matti – Mattila-Holappa, Pauliina – Tuisku, Katinka – Vahtera, Jussi – Virtanen, Marianna 2014. Mielenterveyssyistä työkyvyttömiä nuorten aikuisten tausta. Alkuperäistutkimus. Lääkärilehti. 50–52/2014. 69. 3446. Luettavissa myös sähköisesti. <<http://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/mielenterveyssyista-tyokyvyttomien-nuorten-aikuisten-tausta/>>.

Berg, Noora 2017. Accumulation of Disadvantage from Adolescence to Midlife. A 26-Year Follow-Up Study of 16-Year Old Adolescents. Dissertationes scholae doctoralis ad sanitatem investigandam. Väitöskirja. Universitatis Helsinkiensis. 8/2017. 68. Saatavilla sähköisesti.
<<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/172710/accumula.pdf?sequence=1>>.

De Ridder, Karin – Pape, Kristine – Johnsen, Roar – Holmen, Turid Lingaas – Westin, Steinar – Bjørngaard, Johan Håkon. Adolescent Health and High School Dropout: A Prospective Cohort Study of 9000 Norwegian Adolescents (The Young-HUNT). Dowd JB, ed. PLoS ONE. 2013; 8 (9). 4.

Dunderfelt, Tony 2011. Elämänkaaripsykologia. Lapsen kasvusta yksilön henkiseen kehitykseen. WSOYpro Oy. 14.-15. painos. 47–48, 86, 88, 90, 236.

Hjorth, Catherine – Bilgrav, Line – Frandsen, Louise Sjørlev – Overgaard, Charlott – Torp-Perdersen, Christian – Nielsen, Berit – Bøggild, Henrik 2016. Mental health and school dropout across educational levels and genders: a 4.8-year follow-up study. BMC Public Health 16: 976. 5.

Hietaharju, Päivi – Nuuttila, Mervi 2012. Käytännön mielenterveystyö. Mielenterveys ja siihen vaikuttavat tekijät. Mielenterveyttä suojaavat tekijät. Sanoma Pro Oy 1.-2 painos. 14.

Hult, Marja – Saaranen, Terhi – Pietilä, Anna-Maija 2017. Hoitotiede. Elämänlaadun ja elämän merkityksellisyyden kokemisen yhteydet työttömien työkykyyn. 29 (2). 86.

Kankkunen, Päivi – Vehviläinen-Julkunen, Katri 2017. Tutkimus hoitotieteessä. Tutkimuksen luotettavuus. Sanoma Pro Oy. 3.-5. painos. 125–126, 166–167, 197, 211, 212, 217–221, 225.

Karvonen, Sakari – Kestilä Laura 2014. Nuorten aikuisten syrjäytymisvaaraan liittyvä huono-osaisuus. Suomalaisten hyvinvointi 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere. 170.

Kinnunen, Pirjo 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta. Varhaisaikuisen mielenterveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. 88. Luetavissa myös sähköisesti. <<http://tampub.uta.fi/handle/10024/66830>>.

Kuronen, Ilpo 2010. Peruskoulusta elämäkouluun – Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämänkoulusta peruskoulun jälkeen. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. 328.

Laajasalo, Taina – Pirkola, Sami 2012. Ennen kuin on liian myöhäistä – Ehkäisevän mielenterveystyön toimivia käytäntöjä palvelujärjestelmän kehittäjille. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Raportti 47/2012. 10, 11. Saatavilla myös sähköisesti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90874/URN_ISBN_978-952-245-686-1.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Laine, Terhi – Hyväri, Susanna 2010. Syrjäytymistä vastaan. Sosiaali- ja terveysalalla. Tammi. 11, 12, 15–17.

Lastensuojelulaki 417/2007. Annettu Helsingissä 13.4.2007.

Lehtonen, Olli – Kallunki, Valdemar 2013. Nuorten aikuisten syrjäytymiskierre. Janus. 21 (2). 129. Saatavilla myös sähköisesti. <<https://journal.fi/janus/article/view/50693/15399>>.

Lämsä, Anna-Liisa 2009. Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä. Lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kasvatustieteiden ja opettajakoulutuksen yksikkö. Oulun yliopisto. 29.

Marttunen, Mauri – Haravuori, Henna – Santalahti, Päivi 2014. Lasten ja nuorten mielenterveys ja syrjäytyminen. Sosiaalilääketieteen aikakauslehti. 51 (3). 143–144. Saatavilla sähköisesti. <<https://journal.fi/sla/article/view/48317>>.

Matti – miesten matkat työhön 2016. Hankesuunnitelma. One Drive -materiaali. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Matti – miesten matkat työhön 2016. Tutkimussuunnitelma. One Drive -materiaali. Metropolia Ammattikorkeakoulu.

Mittelmark, Maurice – Sagy, Shifra – Eriksson, Monica – Bauer, Georg – Pelikan, Jürgen – Lindström, Bengt – Espens, Geir Arild 2017. The Handbook of Salutogenesis. Springer. 108,112. E-kirja. <<https://link.springer.com/content/pdf/10.1007%2F978-3-319-04600-6.pdf>>.

Me-säätiö 2018. Suomessa on 60 191 syrjäytynyttä nuorta. Verkkodokumentti. <<https://www.mesaatio.fi/ajankohtaista/uutiset/suomessa-on-60-191-syrjaytynyttä-nuorta/>>. Luettu 5.10.2018.

Metropolia 2017. Matti – miesten matkat työhön. Verkkodokumentti. <<http://www.metropolia.fi/tutkimus-kehittaminen-ja-innovaatiot/hankkeet/matti-miesten-matkat-tyohon/>>. Luettu 15.1.2018.

Mustonen, Ulla – Huurre, Taina – Kiviruusu, Olli – Berg, Noora – Aro, Hillevi – Marttunen, Mauri 2013. Elämänkulku, mielenterveys ja hyvinvointi. Seurantatutkimus 16-vuotiaista tamperelaisnuorista 22-, 32- ja 42-vuotiaina (TAM-projekti). Raportti 17/2013. Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. 23. Saatavilla myös verkossa. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/114509/URN_ISBN_978-952-245-962-6.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Myrskylä, Pekka 2012. Hukassa – Keitä ovat syrjäytyneet nuoret? Eva Analyysi. No 19. 1–3. Saatavilla myös verkossa. <<http://www.eva.fi/wp-content/uploads/2012/02/Syrjaytyminen.pdf>>.

Nuorisolaki 1285/2016. Annettu Helsingissä 21.12.2016.

Nurmi, Jari-Erik – Ahonen, Timo – Lyytinen, Heikki – Lyytinen, Paula – Pulkkinen, Lea – Ruoppila, Isto 2015. Ihmisen psykologinen kehitys. PS-kustannus. Jyväskylä. 6. painos. 142, 147, 187.

Pirskanen, Marjatta – Laukkanen, Eila – Varjoranta, Pirjo – Lahtela, Miia – Pietilä, Anna-Maija 2013. Nuorten päihteiden käyttö ja voimavarat – kouluterveydenhoitajan toteuttaman varhaisen tuen intervention arviointi. Hoitotiede 25 (2). 118, 124.

Puusniekka, Anna – Saaranen-Kauppinen, Anita 2006. Menetelmäopetuksen tietovaranto. KvaliMOTV .Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Aineisto- ja teorialähtöisyys. Verkkodokumentti. <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_3.html>. Luettu 8.10.2018.

Rintanen, Hannu 2000. Terveys ja koulutuksellinen syrjäytyminen nuoren miehen elämänsäkulussa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. 21.

Soisalo, Raul 2012. Särkyvä mieli – lasten ja nuorten psyykinen oireilu. Psyykinen normaalius – ja muut mielenhäiriöt. Psyykkiset suojaavat tekijät sekä psyykkiset rikite-
kijät. Suomen Psykologinen Instituuttiyhdistys ry. 120.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Annettu Helsingissä 30.12.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen. Verkko-dokumentti. <<http://stm.fi/syrjaytymisen-ja-koyhyden-ehkaisy>>. Luettu 11.1.2018.

Suurpää, Leena 2016. Nuoruuden kiisteltä arvo. Nuorista Suomessa. Tietoa nuorista, heidän elinoloistaan sekä nuorisotyöstä 2016. Suomen nuorisoyhteistyö – Allianssi ry. Helsinki. 10–11, 31, 41. Saatavilla myös verkossa. <<http://www.alli.fi/binary/file/-/id/665/fid/5195/>>.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018a. Hyvinvointi- ja terveyserot. Lapset ja perheet. Verkkodokumentti. <<https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/elamankulku/lapset-ja-perheet>>. Luettu 10.9.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018b. Elintavat ja ravitsemus. Liikunta. Verkkodokumentti. <<https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/liikunta>>. Luettu 22.10.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2018c. Lapset, nuoret ja perheet. Syrjäytyminen ja syrjäytymisen riskitekijät. Verkkodokumentti. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/syrjaytyminen-ja-syrjaytymisen-riskitekijat>. Luettu 5.10.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2017. Syrjäytyminen. Sukupuolten tasa-arvo. Verkko-dokumentti. <<https://www.thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/hyvinvointi/hyvinvointi-ja-terveyserot/syrjaytyminen>>. Luettu 25.1.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016a. Nuoruuden kehitys. Nuorten mielenterveys. Verkkodokumentti. <<https://www.thl.fi/fi/web/mielenterveys/mielenterveyden-edistaminen/lasten-ja-nuorten-mielenterveys/nuorten-mielenterveys>>. Luettu 19.1.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016b. Huono-osaisuuden ylisukupolvisuus. Lapset, nuoret ja perheet. Verkkodokumentti. <https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/nuorten-syrjaytyminen/huono-osaisuuden-ylisukupolvisuus>. Luettu 30.10.2018.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015. Osallisuutta edistämällä vähennetään eriarvoisuutta. Helsinki. Verkkodokumentti. <http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/128983/Osallisuus%20%20_final_17.11.2015.pdf?sequence=1>. Luettu 31.8.2018.

Tilastokeskus 2016. Suomen virallinen tilasto. Työvoiman ulkopuolella olevat. Verkko-dokumentti. <http://www.stat.fi/til/tyti/2016/13/tyti_2016_13_2017-04-12_kat_004_fi.html>. Luettu 25.1.2018.

Tuomi, Jouni – Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi. 87–88, 122–125, 158, 160, 162–164.

Valtiontalouden tarkastusviraston toiminnantarkastuskertomus 146/2007. Nuorten syrjäytymisen ehkäisy. Edita. 18–19. Saatavilla myös verkossa. <https://www.vtv.fi/files/113/1462007_Nuorten_syrjaytymisen_ehkaisy_NETTI.pdf>.

Wahlbeck, Kristian – Hannukkala, Marjo – Parkkonen, Johannes – Valkonen, Jukka – Solantus, Tytti 2017. Mielenterveyden edistäminen kansanterveystyön ytimessä. Teema: Terveystyön edistämisen katsaus. Duodecim. 986–989. Saatavilla myös verkossa. <<https://www.duodecimlehti.fi/api/pdf/duo13731>>.

World Health Organization 2004. Prevention of Mental Disorders. Effective interventions and policy options. Evidence-based risk and protective factors. Saatavilla myös verkossa. <http://www.who.int/mental_health/evidence/en/prevention_of_mental_disorders_sr.pdf>.

Winding, Trine Nøhr – Andersen, Johan Hviid 2015. Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations. BMC Public Health 15: 1054. 1, 4, 10.

Haastattelurunko**MATTI / HAASTATTELURUNKO NUORET / ELÄMÄNKULKU-PAJAT****KEVÄT 2017**

Perusidea: kysytään aluksi/lopuksi taustatietoja, joita voi käyttää haastattelussa.
Haetaan kokemuksellista tietoa nuorten elämään JA (työ)pajatoimintaan liittyvistä asioista.
Keskustellaan, ei esitetä vain suoria kysymyksiä. Keskustelu on vapaaehtoista!

1. TAUSTATIEDOT

Nimi _____

Ikä _____

Sukupuoli   nainen ☐   mies ☐   muu ☐

Asuinpaikka _____

2. KOULUTUS JA KOULUTUSHISTORIA

- Missä opiskellut: koulutuspolku?
- Mikä motivoi kouluttautumaan?
- Millaisia suunnitelmia koulutuksen suhteen (jatkokoulutusta, alanvaihto tms.?)

3. TYÖPAIKAT JA TYÖHISTORIA

- Missä työpaikassa/työpajassa/työtön / muu mikä? > Työhistoria Kuinka pitkään on ollut ko. työpaikassa/työtön?
  - Millaisia sinulle tärkeitä/merkityksellisiä kokemuksia sinulla on työstä? Kerro esimerkki(jä?)
  - Millainen oli (olisi paras) työpaikka ja miksi? Mikä siinä motivoi?
  - Millainen oli (olisi huonoin) työpaikka ja miksi? Mikä siinä ei motivoinut/-voisi?
- Millaisia tavoitteita ja toiveita koulutuksen ja työn suhteen tulevaisuutta ajatellen?

4. LAPSUUDEN PERHEEN AIKUISTEN AMMATIT JA KOULUTUS

- Perheen aikuisten (äiti, isä jne.) ammatit?
- Perheen aikuisten (äiti, isä jne.) korkein koulutus?
- Ovatko perheen aikuiset, esim. vanhemmat olleet työttöminä?

5. MILLAISEN MERKITYKSEN NUORET ANTAVAT ELÄMÄNKULKU (TYÖ)PAJOILLE?

Miten ohjauduit Nuorten OTE-työpajalle?

- Työkokeilussa (työttömyyskorvaus) vai työssä (palkka)
- Kuinka kauan ollut pajalla?
- Onko ollut pajalla aiemmin?

Kuvaile tavallinen työpajapäivä (Spiraali)

Millaista hyötyä nuorten työpajasta (Spiraali) on ollut

- Millaista hyötyä Elämänkulku-pajoista on ollut?
- Vapaaehtoisten mentoreiden merkitys Elämänkulku-pajoilla (elämänkulun tapahtumien hahmottamisessa)
- Onko yhdessä tekeminen/toimiminen (yhteisöllisyys) muuttunut työpajalla Elämänkulku-pajojen myötä?
- Omaehtoisuuden ja itseohjautuvuuden kehittyminen Elämänkulku-pajoilla?
- Osallisuuden kokemukset Elämänkulku-pajoilla?
- Oman osaamisen tunnistaminen ja sen hyödyntäminen?
- Elämänkulku-pajat jatkossa osana työpajatoimintaa?
- Elämänkulku-paja omien tulevaisuuden suunnitelmien selkeyttäjänä
- Miten Elämänkulku-pajoja kannattaisi kehittää edelleen?

Miten Nuorten työpajoja kannattaisi kehittää edelleen? (esim. Spiraali)

6. ELÄMÄN MERKITYKSELLISET KÄÄNNEKOHDAT ja TEKIJÄT ELÄMÄNKULUSSA

- Elämään tyytyväisyys (Satisfaction with Life Scale, Diener, Emmons, Larsen, Griffin 1985)

Alla on väittämiä, joiden suhteen voit olla samaa tai eri mieltä. Merkitse jokaisen väittämän kohdalle numero, joka kuvaa mielipidettäsi.

7. Täysin samaa mieltä
6. Samaa mieltä
5. Hieman samaa mieltä
4. Ei samaa eikä eri mieltä
3. Hieman eri mieltä
2. Eri mieltä
1. Täysin eri mieltä

1. Elämäni on monin tavoin lähellä ideaalia [sellaista kuin haluan] ☐
2. Elämäni olosuhteet ovat erinomaiset ☐
3. Olen tyytyväinen elämääni ☐
4. Tähän mennessä olen saanut elämässäni minulle tärkeitä asioita ☐
5. Jos voisin elää elämäni uudelleen, en muuttaisi juuri mitään ☐

Millaisia perusteluja edellisiin kohtiin?

- Millaisia elämän käännekohtia ja merkityksellisiä tekijöitä elämäntulossa on kohdattu? (Kuvaus: jolloin nuoren osaamista on hyödynnetty, nuori on kokenut osallisuutta, ja toiminut omaehtoisesti)?
- Kerro/kuvaile jokin tilanne (muisto), jolloin koit olevasi jollekin ihmiselle (erittäin) tärkeä?
- Kerro/kuvaile jokin tilanne (muisto), jolloin koit, että sinua kuunnellaan (ja mielipiteelläsi on merkitystä)?

7. OSAAMINEN / PYSTYVYYSUSKOMUKSET / OMAEHTOISUUS / ITSEOHJAUTUVUUS

- *Osaaminen:* Millaisia sinulle tärkeitä/merkityksellisiä kokemuksia sinulla on siitä, että olet kokenut osaavasi jotakin hyvin? Kerro esimerkki(jä?) Mitä se merkitsee sinulle?
- *Osaaminen:* osaamista on tunnustettu ja tunnustettu julkisesti ja siitä on saatu (ehkä toistenkin kuullen) hyvää palautetta

Tiedän ja tunnistan omat vahvuuteni (perustelut)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

- *Pystyvyysuskomukset*: [Saatu positiivinen palaute ja kokemus osallisuudesta: sen yhteys uskoon omista kyvyistä & omaan toimintaan]
  - Milloin ja keneltä olet saanut hyvää ja kannustavaa palautetta? Miltä se tuntui?
  - Miten tuo kokemus vaikutti sinun omaan toimintaan?
  - Teitkö jotakin toisin, paremmin kuin joku muu? Mitä? (ja mitä siitä seurasi?)
- *Osallisuus* (on tullut huomioiduksi; nähdyksi ja kuulluksi erilaisissa kohtaamisissa positiivisella tavalla ja on kokenut kuuluneensa ryhmään)
- *Osallisuus*. Millaisia sinulle tärkeitä/merkityksellisiä kokemuksia sinulla on siitä, että olet kokenut kuuluvasi osaksi jotakin ryhmää? Kerro esimerkki(jä?) Mitä se merkitsi sinulle? (mitä se merkitsee nykyään?)
-

8. HYVINVOINTI JA LUOTTAMUS

- Mitä ihminen tarvitsee yleisesti voidakseen hyvin?
- Mitä asioita nuoret itse pitävät tärkeinä omalle hyvinvoinnilleen
- Nimeä 3 tärkeintä asiaa elämässäsi
  - 1.
  - 2.
  - 3.

Kuinka hyvin koet voivasi vaikuttaa elämääsi? (perustelut)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Luotan helposti muihin ihmisiin (*) (perustelut)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Useimmat ihmiset ovat luotettavia (*) (perustelut)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Useimmat ihmiset ovat rehellisiä (*) (perustelut)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

*Kramer 1999

Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J & Griffin, S. (1985). The Satisfaction with Life Scale. Journal of Personality Assessment 49, 1-5. <http://www.yorku.ca/rokada/psyctest/lifesati.pdf>

Pavrot, W., & Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction with Life Scale. Psychological Assessment 5, 164-172.

9. MILLAISEN MERKITYKSEN NUORET ANTAVAT PALVELUILLE?

- Mitä / Millaisia (tuki)palveluita on käytetty viimeisten 2 vuoden aikana? (esim. TE-palvelut, Sosiaali- ja terveysala)
  - Miten käytetyt palvelut toimivat?
  - Miten asiakkaisiin suhtaudutaan?
  - Millaisia palveluiden kehittämisehdotuksia ja palveluideoita?

Useimmat palvelujärjestelmät ovat luotettavia (esim. TE-palvelut, Sosiaalipalvelut)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Palveluiden tuottajat luottavat minuun (esim. virkamiehet TE-palveluissa)

1   2   3   4   5   6   7   8   9   10

Tulokset nuorten miesten suojaavista tekijöistä elämän aikana

Alaluokat	Yläluokat	Pääluokka
Perhe	Läheisten tuki	Suojaavat tekijät
Vanhempien läsnäolo		
Sisarukset		
Ystävyysuhteet		
Keskustelumahdollisuus läheisiltä		
Myönteisyys elämään	Mahdollisuus itsensä toteuttamiseen	
Merkityksellinen muutos elämässä		
Tavoitteellisuus		
Urheilu	Harrastukset	
Vapaaehtoistyö		
Kiinnostus tekniikkaan		
Kiinnostus taiteeseen		
Suunnitelmana kouluttautuminen	Kouluttautuminen	
Koulutustausta		
Työkokemus	Työllistyminen	
Suunnitelmana työllistyä		
Työpajalta saatu tuki		

Tulokset nuorten miesten riskitekijöistä elämänsä aikana

Alaluokat	Yläluokat	Pääluokka
Vanhempien työttömyys	Lapsuuden ja nuoruuden puutteelliset lähtökohdat	Riskitekijät
Vanhempien kouluttautumattomuus		
Nuoruuden ongelmat		
Lapsuuden puutteelliset kotiolot		
Koulu ei motivoi	Koulunkäynnin haasteet	
Toisen asteen koulu jäänyt kesken		
Vaikeudet koulunkäynnissä		
Oppimisvaikeus		
Aggressiivisuus		
Mielenterveysongelma	Mielenterveys -ja päihdeongelma	
Masennus		
Ahdistus		
Päihdeongelma		
Välinpitämättömyys	Erkaantuminen yhteisöstä	
Syrjitty		
Kiusattu		
Lähipiirin kaventuminen		
Työttömyys	Taloudelliset haasteet	
Rahattomuus		

Hakutaulukko

Tietokanta ja hakusana	Kaikki tu- lokset	Valittu otsi- kon perus- teella	Poistettu abstraktin perusteella	Poistettu koko tekstin perusteella	Hyväksytty
MEDIC					
exclusion	28	2	0	1	1
syrj* AND nuor*	53	5	0	4	1
nuor* AND työttöm* AND koulu*	7	1	0	0	1
nuor* AND kehit*	532	36	30	4	1
nuor* AND kehit* AND mies	17	0	-	-	0
youth	31	0	-	-	0
protective factors AND exclusion	11	1	0	1	0
CINAHL					
protective factors AND exclusion	35	0	-	-	0
protective factors AND marginalization	7	0	-	-	0
school dropout AND young	90	4	2	-	2
PUBMED					
protective factors AND social exclusion	88	2	1	1	0
MANUAALINEN HAKU					
Hoitotiede Julkaisujen lähdeluettelot	10	10	3	1	6

Löydetyt tutkimukset:

1. Ahola, Kirsi – Joensuu, Matti – Mattila-Holappa, Pauliina – Tuisku, Katinka – Vahtera, Jussi – Virtanen, Marianna 2014. Mielenterveyssyistä työkyvyttömiin nuorten aikuisten tausta. Alkuperäistutkimus. Lääkärilehti. 50–52/2014. 69. 3446. (MEDIC)
2. Berg, Noora 2017. Accumulation of Disadvantage from Adolescence to Mid-life. A 26-Year Follow-Up Study of 16-Year Old Adolescents. Dissertationes scholae doctoralis ad sanitatem investigandam. Universitatis Helsinkiensis. 8/2017. 68. (MEDIC)
3. De Ridder, Karin – Pape, Kristine – Johnsen, Roar – Holmen, Turid Lingaas – Westin, Steinar – Bjørngaard, Johan Håkon. Adolescent Health and High School Dropout: A Prospective Cohort Study of 9000 Norwegian Adolescents (The Young-HUNT). Dowd JB, ed. PLoS ONE. 2013; 8(9) (Manuaalinen haku)
4. Hjorth, Catherine – Bilgrav, Line – Frandsen, Louise Sjørsløv – Overgaard, Charlott – Torp-Perdersen, Christian – Nielsen, Berit – Bøggild, Henrik 2016. Mental health and school dropout across educational levels and genders: a 4.8-year follow-up study. BMC Public Health 16: 976. 5. (CINAHL)
5. Hult, Marja – Saaranen, Terhi – Pietilä, Anna-Maija 2017. Hoitotiede. Elämänlaadun ja elämän merkityksellisuuden kokemisen yhteydet työttömien työkykyyn. 29 (2). 86. (Manuaalinen haku)
6. Kinnunen, Pirjo 2011. Nuoruudesta kohti aikuisuutta. Varhaisaikuisen mielen terveys ja siihen yhteydessä olevat ennakoivat tekijät. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. 88 (MEDIC)
7. Kuronen, Ilpo 2010. Peruskoulusta elämäkouluun – Ammatillisesta koulutuksesta syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuisten tarinoita peruskoulusuhteesta ja elämäkulusta peruskoulun jälkeen. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. (Manuaalinen haku)
8. Mittelmark, Maurice B. – Sagy, Shifra – Eriksson, Monica – Bauer, Georg F. – Pelikan, Jürgen M. – Lindström, Bengt – Espens, Geir Arild 2017. The Handbook of Salutogenesis. 108,112. (Manuaalinen haku)
9. Pirskanen, Marjatta – Laukkanen, Eila – Varjoranta, Pirjo – Lahtela, Miia – Pietilä, Anna-Maija 2013. Nuorten päihteiden käyttö ja voimavarat – koulu-terveydenhoitajan toteuttaman varhaisen tuen intervention arviointi. Hoitotiede 25 (2). (Manuaalinen haku)
10. Rintanen, Hannu 2000. Terveys ja koulutuksellinen syrjäytyminen nuoren miehen elämäkulussa. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. 21. (MEDIC)
11. Wahlbeck, Kristian – Hannukkala, Marjo – Parkkonen, Johannes – Valkonen, Jukka – Solantus, Tytti 2017. Teema: Terveiden edistämisen katsaus.

Mielenterveyden edistäminen kansanterveystyön ytimessä. Duodecim: 986-989. (Manuaalinen haku)

12. Winding, Trine Nøhr – Andersen, Johan Hviid 2015. Socioeconomic differences in school dropout among young adults: the role of social relations. BMC Public Health 15: 1054. (CINAHL)